

Prvý rok pomoci ľuďom z Ukrajiny v Nitre

Situačná analýza

Autorka: Miriama Bošelová
Edítorky: Marta Králiková, Anna Dráľová

December 2022

MAREENA

Obsah

Úvod.....	4
1. Cudzinci v Nitre: situácia do februára 2022	5
1.1. Organizácie venujúce sa cudzincom a cudzinkám v meste v období od roku 2015 do februára 2022 ..7	
1.2. Cudzinci a cudzinky v strategických dokumentoch mesta Nitra.....	8
2. Reakcia mesta Nitra na príchod utečieniek a utečencov z Ukrajiny	10
2.1. Personálne a organizačné zabezpečenie pomoci v rámci mesta	10
2.2. Núdzové služby pre utečencov a utečenky z Ukrajiny	11
2.3. Služby pre dlhodobé sociálne a ekonomické začlenenie utečencov a utečieniek z Ukrajiny.....	14
2.4. Aktívna ukrajinská komunita v Nitre.....	18
3. Vyhodnotenie existujúcej siete pomoci a služieb (SWOT analýza).....	19
Silné stránky	20
Slabé stránky	21
Príležitosti	22
Riziká.....	23
4. Mapa kľúčových aktérov a poskytovateľov služieb pre ľudí z Ukrajiny.....	24
Zdroje.....	28
Použité skratky	31
Zoznam rozhovorov so zástupcami a zástupkyňami miestnych organizácií a inštitúcií.....	31

Úvod

So svojím počtom obyvateľov, ktorý sa na prelome rokov 2022 a 2023 pohyboval na úrovni 76 223 obyvateľov, je Nitra piate najväčšie mesto Slovenska.¹ V dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine sa však nitrianska spoločnosť už od začiatku marca 2022 vyrovnáva s príchodom veľkého množstva ľudí z Ukrajiny. Po Bratislave, Michalovciach a Košiciach je Nitra štvrtým² slovenským mestom s najvyšším počtom udelených dočasných útočísk – ku koncu roka 2022 žilo v Nitre viac ako 3 900 odídencův a odídencom z Ukrajiny³ z celkového počtu vyše 9 000 cudzincov a cudziniiek.⁴

Nitra má, na rozdiel od iných slovenských miest, s integračnými službami pre cudzincov a cudzinky, špeciálne pre ľudí s udelenou medzinárodnou ochranou, systematické skúsenosti už od roku 2015, kedy bolo do mesta presídlených 149 ľudí z Iraku. Od tohto obdobia v meste pôsobia viaceré mimovládne organizácie, ktoré zabezpečujú rôznorodé integračné aktivity pre najzraniteľnejšiu skupinu migrantov a migrantiek – ľudí na úteku. Od roku 2019 v Nitre pôsobí COMIN – Kontaktné miesto pre cudzincov v Nitre⁵, zriadené Nitrianskou komunitnou nadáciou v spolupráci s mestom Nitra. Všetky tieto predchádzajúce skúsenosti umožnili Nitre zareagovať veľmi promptne na vzniknutú situáciu vo februári 2022. Avšak aj napriek tomu početnosť a zraniteľnosť ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny do Nitry so sebou priniesli mnohé nové situácie, potreby a výzvy, na ktoré museli lokálni aktéri reagovať. Preto bola mobilizácia kľúčových aktérov v prvých dňoch a týždňoch náročná. Postupne sa však do pomoci utečencom a utečenkám pridávali ďalšie organizácie, inštitúcie, iniciatívy, súkromné spoločnosti, firmy či jednotlivci z radov občianskej spoločnosti a ukrajinských komunít.

Cieľom tejto situačnej analýzy je ponúknuť prvotné vyhodnotenie reakcie mesta Nitra, miestnych organizácií a iniciatív na príchod ľudí z Ukrajiny v období od konca februára do konca decembra 2022. V prvej kapitole poukazujeme na prítomnosť cudzincov a cudziniiek v Nitre, vrátane ukrajinskej komunity, už pred februárom 2022. Uvádzame prehľad organizácií, ktoré sa doposiaľ tejto cieľovej skupine a téme integrácie venovali a tiež strategické dokumenty, ktoré reflektujú prítomnosť cudzincov na úrovni mesta. Sumarizujeme tiež dynamiku rastu cudzineckej populácie v meste za posledný rok, najmä v súvislosti s príchodom utečieniek a utečencov z Ukrajiny. Druhá kapitola je venovaná reakcii mesta na príchod ľudí z Ukrajiny po 24. februári 2022 a pomenováva úlohu mesta a jednotlivých aktérov pri zabezpečovaní podpory utečenkám a utečencom v prvých dňoch ich príchodu, ako aj tým, ktorí v Nitre hľadajú dočasné útočisko, prechodný domov alebo aj trvalé zázemie a potrebujú asistenciu pri dlhodobejšej integrácii. Cieľom tretej kapitoly je ponúknuť analytický pohľad na situáciu v období od konca februára do konca decembra 2022 a zhodnotiť kvalitu a dostupnosť existujúcich podporných služieb, ako aj spoluprácu a koordináciu miestnych aktérov a ich schopnosť mobilizácie v prospech

zabezpečenia ochrany a potrieb utečieniek a utečencov. Štvrtá kapitola ponúka prehľadnú mapu miestnych aktérov a oblastí, v ktorých poskytujú svoju podporu utečenkám a utečencom.

Analýza vychádza z informácií získaných podrobným a systematickým mapovaním lokálnej situácie s využitím viacerých výskumných metód a postupov. V rámci tzv. desk research boli analyzované webstránky a sociálne médiá mesta Nitra, komunikácia v lokálnych a národných médiách, webstránky a sociálne médiá miestnych organizácií, inštitúcií či iniciatív vrátane relevantných orgánov a inštitúcií verejnej správy. Analýza pracuje aj s informáciami, ktoré vyplývajú zo strategických materiálov či Všeobecne záväzných nariadení mesta Nitra, materiálov prerokovaných na mestských zastupiteľstvách, z výročných správ a správ o činnosti vybraných organizácií a inštitúcií za rok 2022. Jej zdrojom sú aj články, prevažne z lokálnych médií, ktoré pokrývali situáciu pred februárom 2022 aj po ňom. Významným zdrojom dát sa stali aj stretnutia s miestnymi aktérmi, návštevy realizovaných aktivít alebo miest poskytovania služieb (VKC Nitra, COMIN – Kontaktné miesto pre cudzincov v Nitre, Výdajňa materiálnej pomoci Podaj mi ruku, o. z., vzdelávacie a komunitné aktivity realizované OZ Marena), ako aj mapovanie aktivít a iniciatív ukrajinskej komunity v Nitre. Tieto dáta boli doplnené prostredníctvom kvalitatívnych rozhovorov so zástupcami a zástupkyňami siedmich inštitúcií vrátane Mestského úradu Nitry, COMIN – Kontaktného miesta pre cudzincov v Nitre, občianskych združení, iniciatív a školských zariadení. Rozhovory boli vedené so siedmimi predstaviteľmi a predstaviteľkami ukrajinskej komunity prevažne v októbri a novembri 2022.

Limity analýzy súvisia na jednej strane s nedostupnosťou dát, ktoré by umožnili exaktnejšie zhodnotiť úlohu jednotlivých organizácií a pomenovať potreby utečieniek a utečencov. Na druhej strane, naša analýza nie je vyčerpávajúca, ani nemá ambíciu detailne pokryť každú oblasť podpory ľudí z Ukrajiny, pretože najmä v prvej fáze pomoci vystupovalo veľké množstvo aktérov a ich pôsobenie sa v čase menilo. Zamieriava sa skôr na zhodnotenie celkovej dynamiky a smerovania pomoci od konca februára do konca roka 2022, vyzdvihnutie príkladov dobrej praxe a pomenovanie príležitostí na ďalší rozvoj podporných služieb, ako aj témy inklúzie utečieniek a utečencov v meste. Veríme, že tento prehľad bude užitočný ako miestnym, tak aj externým aktérom ako východiskový bod pre ďalšie plánovanie alebo prioritizáciu v rámci samosprávy či regiónu, ako aj pre pochopenie úlohy jednotlivých aktérov.

Na záver úvodu sa chceme poďakovať všetkým respondentom a respondentkám, ktorí sa ochotne podelili o svoje skúsenosti a dôležité postrehy z organizácie podpory ľudí z Ukrajiny v Nitre. Tento text venujeme všetkým tým, ktorí pomohli vytvárať dôležitú sieť pomoci a ukázali, že osudy ľudí na úteku im nie sú ľahostajné.

Marta Králiková, editorka

1 Holúbek, T. (2023). Nitre mierne klesol počet obyvateľov. Dostupné na: <https://nitra.sk/nitre-mierne-klesol-pocet-obyvatelov/>.

2 Podľa dát ÚHCP žilo k 31.12.2022 v Nitre 3 957 ľudí z Ukrajiny s prideleným dočasným útočiskom (v nitrianskom okrese to bolo až 5 045 ľudí). Mesto Bratislava v rovnakom čase evidovalo viac ako 28 500 Ukrajincov a Ukrajiniiek s dočasným útočiskom, mesto Košice viac ako 5 100 ľudí. Okres Michalovce evidoval viac ako 5 500 ľudí z Ukrajiny s rovnakým statusom.

3 Pre označenie ľudí z Ukrajiny, ktorí prišli na Slovensko po vypuknutí vojnového konfliktu vo februári 2022, používame striedavo termíny: utečienky a utečenci, odídencynke a odídenci, ľudia s udeleným dočasným útočiskom alebo ľudia z Ukrajiny.

4 Ide o informácie a dáta poskytnuté ÚHCP na vyžiadanie, v januári 2023.

5 Názov Kontaktného miesta pre cudzincov v Nitre (COMIN), resp. služby, ktorú toto miesto poskytuje, sa v priebehu rokov 2019 – 2022 menil a využívali sa jeho rôzne variácie, nakoľko nejde o inštitucionalizovanú podobu, ale o pokračovanie projektu z roku 2019, ktorého zámerom bolo vytvorenie komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre. Zaužívalo sa práve pomenovanie COMIN, ktoré sa neskôr dostalo aj do oficiálnej komunikácie. To, ako sa názov v čase a v rôznych kontextoch vyvíjal, je reflektované aj v tejto situačnej analýze. Viac sa tejto problematike venuje pozornosť v podkapitole Organizácie venujúce sa cudzincom a cudzinkám v meste v období od roku 2015 do februára 2022. Využívané pomenovania:

COMIN – Kontaktné miesto pre cudzincov v Nitre; Komunitné centrum pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre – COMIN; Projekt Vytvorenia komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre; Iniciatíva COMIN a iné.

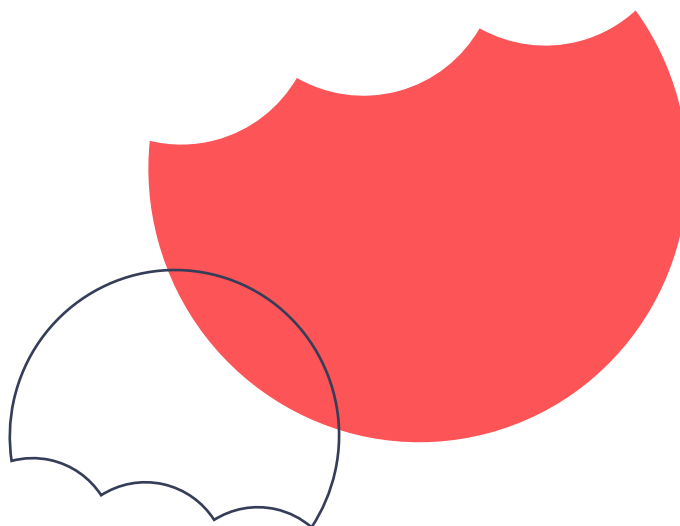
1. Cudzinci v Nitre: situácia do februára 2022

Výhodná lokalizácia Nitry na západnom Slovensku s relatívnu blízkosťou a dobrou dopravnou dostupnosťou k hlavnému mestu a fungujúce dve univerzity⁶ robia z mesta príťažlivé miesto pre život. Z dôvodu nízkej miery nezamestnanosti a väčšieho počtu voľných pracovných miest sem prichádzajú nielen ľudia z iných častí Slovenska, ale aj mnoho cudzincov a cudziniiek z krajín EÚ a z tzv. tretích krajín. Okrem výrazného rozvoja, ktorý v posledných rokoch súvisí hlavne s rozmachom priemyslu, Nitra dlhodobo čelí viacerým problémom a výzvam. Neefektívna dopravná infraštruktúra, nedostatočná kapacita školských zariadení (najmä materských škôl), dlhodobo sa zhoršujúca situácia s využívaním verejného priestoru (napr. vyludnenosť pešej zóny v centre mesta), zhoršujúca sa socioekonomická situácia znevýhodnených a zraniteľných skupín obyvateľov a ich nedostatočná systematická podpora v rámci sociálnych služieb mesta spôsobuje aj to, že počet obyvateľov mesta sa z roka na rok znižuje. Časť odchádzajúcich obyvateľov hľadá riešenie nielen v zahraničnej migrácii, ale aj vo vnútornej, tzv. suburbánnej migrácii, v rámci ktorej je citeľný odchod ľudí z mesta do priľahlých obcí v rámci nitrianskeho okresu. Uvedené problémy a výzvy sa s príchodom väčšieho množstva ľudí z Ukrajiny ešte zvýraznili.

Podľa údajov zo situačnej analýzy vypracovanej Centrom pre výskum etnicity a kultúry (ďalej len CVEK) v rokoch 2019 – 2020⁷ sa celkový počet obyvateľov mesta medzi rokmi 2001 až 2015 výrazne znížil⁸, no na druhej strane počet cudzincov žijúcich, študujúcich či pracujúcich v Nitre dlhodobo vykazoval stúpajúce tendencie. Tento trend súvisel najmä s otvorením novovzniknutej automobilky Jaguar Land Rover (JLR) v roku 2018, ale aj viacerých ďalších firiem fungujúcich v rámci nitrianskeho priemyselného parku.

Podľa údajov poskytnutých Úradom hraničnej a cudzineckej polície (ÚHCP) sa počet cudzincov v Nitre pred vypuknutím vojnového konfliktu na Ukrajine výrazne nemenil – od roku 2019 až do vypuknutia vojny vo februári 2022 sa stabilne pohyboval na úrovni okolo 5 100 cudzincov s udeleným platným pobytom v Nitre. K 31. 12. 2021 bolo evidovaných 5 148 cudzincov v meste Nitra, z toho 3 863 boli štátni príslušníci tretích krajín (ŠPTK) a 1 285 občania krajín EÚ a Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP). Z občanov mimoeurópskych krajín väčšinu tvorili občania Ukrajiny (47 %) a Srbska (26 %).

Ku koncu roka 2022 však počet cudzincov s udeleným platným pobytom v Nitre výrazne narástol, čo súvisí s veľkým množstvom prichádzajúcich ľudí z Ukrajiny. Podľa údajov ÚHCP bol k 31. 12. 2022 počet cudzincov s platným pobytom v meste Nitra už vyše 9 000, čo bolo zapríčinené najmä nárastom tolerovaných pobytov – vyše 3 900 udelených dočasných útočísk ľuďom utekajúcim z Ukrajiny. Po Bratislave, Košiciach a Michalovciach je Nitra štvrtým slovenským mestom s najvyšším počtom utečencov a utečeniiek z Ukrajiny a tento trend si udržuje už niekoľko mesiacov.

⁶ Slovenská poľnohospodárska univerzita a Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

⁷ Vypracovanie tejto situačnej analýzy bolo súčasťou projektu Nitrianskej komunitnej nadácie a mesta Nitra s názvom Vytvorenie Komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre (COMIN). Výskum CVEK-u pozostával z dvoch fáz realizovaných v rokoch 2019 – 2020. Zámerom tohto textu bolo nielen popísať situáciu, ale navrhnúť aj možné riešenie. Gallová Kriglerová, E., Holka Chudžíková, A. (2020). Situačná analýza migrácie a možnosti integrácie cudzincov v meste Nitra. Centrum pre výskum etnicity a kultúry. Dostupné na: <https://comin.sk/wp-content/uploads/2020/08/Situa%c4%8dn%c3%a1-anal%c3%bdza-CVEK.pdf>.

⁸ Podľa údajov k 1. 5. 2001. Evidencia Mestského úradu v Nitre, citované podľa Gallová Kriglerová, E., Holka Chudžíková, A. (2020). 87 613 obyvateľov, v januári 2020 pritom v Nitre žilo už len 78 353 obyvateľov (informácie čerpané z webstránky mesta Nitra: <https://nitra.sk/pocet-obyvatelov-nitry-znovu-klesol/>). Úbytok medzi rokmi 2001 až 2020 je 9 054 obyvateľov.

Tabuľka 1. Štátni príslušníci tretích krajín v meste Nitra podľa krajiny pôvodu a typu pobytu k 31. 12. 2022⁹

	Prechodný pobyt	Tolerovaný pobyt*	Trvalý pobyt	Celkový súčet	Podiel
Štátni príslušníci tretích krajín SPOLU	3 640	3 973	626	8 239	100 %
Ukrajina	1 803	3 957	75	5 835	70,8 %
Srbská republika	1 033	0	41	1 074	13,0 %
Ruská federácia	191	6	54	251	3,0 %
Spoj. kráľovstvo Veľkej Británie a Sev. Írska	3	0	151	154	1,9 %
Severomacedónska republika	103	0	21	124	1,5 %
Vietnamská socialistická republika	64	0	57	121	1,5 %
Gruzínsko	117	1	0	118	1,4 %
Iracká republika	1	1	59	61	0,7 %
Bosna a Hercegovina	54	0	2	56	0,7 %
Indická republika	38	1	9	48	0,6 %
ostatné štáty	233	7	157	397	4,8 %

Zdroj: ÚHCP (2023) a vlastné prepočty.

*Tolerovaný pobyt je typ pobytu, ktorý o. i. zahŕňa ľudí, ktorým bolo na Slovensku poskytnuté dočasné útočisko.

Tabuľka 2. Štátni príslušníci tretích krajín v meste Nitra podľa krajiny pôvodu a typu pobytu k 31. 12. 2021

	Prechodný pobyt	Trvalý pobyt	Celkový súčet	Podiel
Štátni príslušníci tretích krajín SPOLU	3 268	595	3 863	100 %
Ukrajina	1 745	61	1 806	46,8 %
Srbská republika	988	32	1 020	26,4 %
Ruská federácia	139	46	185	4,8 %
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	0	165	165	4,3 %
Vietnamská socialistická republika	63	47	110	2,8 %
Severomacedónska republika	54	21	75	1,9 %
Iracká republika	1	62	63	1,6 %
Gruzínsko	47	0	47	1,2 %
Bosna a Hercegovina	37	2	39	1,0 %
Indická republika	27	9	36	0,9 %
ostatné štáty	167	150	317	8,2 %

Zdroj: ÚHCP (2023) a vlastné prepočty

Tabuľka 3. Počty ľudí s dočasným útočiskom v okrese Nitra podľa veku a pohlavia k 28. 12. 2022

Pobyt v SR – územný celok okres	Veková skupina/pohlavie									Spolu
	0-17		0 – 17 spolu	18-60		18 – 60 spolu	60+		60+ spolu	
	mužské	ženské		mužské	ženské		mužské	ženské		
Nitra	848	833	1 681	680	2 362	3 042	94	228	322	5 045

Zdroj: ÚHCP (2023)

9 Stanovisko ÚHCP k dátam zahrnutým v Tabuľke 1. a Tabuľke 2.: Uvedené štatistické údaje boli neštandardne spracované z variabilných zoznamov informačného systému ECU, pričom sa nemusia úplne zhodovať s oficiálne zverejnenými štatistikami stavu platných pobytov na území SR, vzhľadom na iný čas a spôsob spracovania a vzhľadom na neštandardnú požiadavku (až na úroveň mesta). V poskytnutých údajoch nie sú zahrnuté ŠPTK, ktorým skončila platnosť pobytu, avšak z dôvodu legislatívnej výnimky (zmena v zákone o pobyte cudzincov z dôvodu COVID-19 a Ukrajina) sa ich pobyt považuje za platný, nakoľko zdrojový IS ECU nebol na tento mimoriadny stav modifikovaný.

1.1. Organizácie venujúce sa cudzincom a cudzinkám v meste v období od roku 2015 do februára 2022

Od roku 2015 v Nitre pôsobia dve mimovládne organizácie, ktoré zabezpečovali presídľovacie aktivity a integračné služby. Od roku 2019 sa v tejto oblasti angažovalo mesto Nitra v spolupráci s Nitrianskou komunitnou nadáciou a ďalšími relevantnými organizáciami a zdefinovalo túto tému do viacerých strategických mestských dokumentov. Naším cieľom bolo zachytiť túto situáciu aj chronologicky so zreteľom na obdobie od roku 2015 po február 2022.

[Pokoj a dobro – pomoc utečencom](#)

V roku 2015 vzniklo občianske združenie s názvom Pokoj a dobro – pomoc utečencom, ktorému sa v decembri 2015 podarilo spolupracovať na presídlení 149-člennej skupiny osôb irackej štátnej príslušnosti (tzv. asýrski kresťania/sýrski kresťania/orientálni katolíci). Išlo o 25 rodín presídlených z utečeneckého tábora na severe Iraku, ktorí v krajine čelili ohrozeniu v súvislosti s ofenzívou militantnej teroristickej organizácie Daiš (tzv. Islamský štát)¹⁰. Skupine presídlených Iračanov a Iračaniek bola v januári 2016 udelená trvalá forma medzinárodnej ochrany – azyl, následne vstúpili do tzv. integračného programu¹¹. Občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc utečencom v tomto projekte figurovalo ako tzv. servisná organizácia zabezpečujúca aktivity viazané na integračný proces (najmä zabezpečenie ubytovania, jazykového vzdelávania, sociálnej asistencie, pracovného a sociálneho poradenstva a pod.). V súčasnosti pokračuje v spolupráci s touto skupinou ľudí na menej formálnej báze realizujúc asistenciu v niektorých zložitých situáciách a osobitne v prípade zraniteľných klientov.¹²

[Občianske združenie Mareena](#)

OZ Mareena sa v Nitre začalo výraznejšie angažovať od apríla 2017 cez dobrovoľnícky program pre utečencov a utečienky, napríklad formou doučovania školských predmetov detí a mládeže, doučovaním slovenského a anglického jazyka či pomocou pri prípravách na rekvalifikačné kurzy. Od septembra 2017 do začiatku roka 2022 sa prostredníctvom

dobrovoľníckeho programu Mareena v Nitre zapojilo viac ako 110 dobrovoľníkov a dobrovoľníčok do priamej asistencie utečencom a utečenkám s udelenou medzinárodnou ochranou, ale i cudzincom a cudzinkám pri začleňovaní sa do slovenskej spoločnosti. Mareena v Nitre realizovala kurzy slovenského jazyka, komunitné podujatia a viaceré vzdelávacie aktivity pre študentov a študentky nitrianskych stredných škôl a univerzít. Komunitný program sa venuje nielen realizácii podujatí, ale aj mapovaniu a nadväzovaniu vzťahov so zástupcami a zástupkyňami rôznych migrantských komunít žijúcich v Nitre.

[Nitrianska komunitná nadácia a mesto Nitra](#)

V roku 2019 vznikol v Nitre unikátny projekt, ktorého iniciátorom bola Nitrianska komunitná nadácia (ďalej len NKN)¹³ v spolupráci s mestom Nitra¹⁴, a ktorý priamo reagoval na zvyšujúci sa počet cudzincov a cudzinek žijúcich v Nitre. Snahou bolo prepojiť viaceré sektory na lokálnej úrovni – samosprávu, mimovládny sektor a zamestnávateľov. Projekt s názvom Vytvorenie Komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre (COMIN)¹⁵ mal ambíciu vytvoriť podmienky pre sociálnu inklúziu cudzincov a cudzinek v meste Nitra. Mesto Nitra na svojej webovej stránke uvádza, že išlo o „prvý komunitný projekt sociálnej inklúzie cudzincov v SR, ktorý vznikol na základe rozhodnutia samosprávy a je realizovaný v rámci medzisektorovej spolupráce viacerých subjektov – mesta Nitra, nitrianskych mimovládnych organizácií, zamestnávateľov, ako aj inštitúcií štátnej správy pôsobiacich v našom meste“¹⁶. Cieľmi projektu boli: vytvorenie nových služieb pre občanov mesta a cudzincov a cudzinky, podpora témy sociálnej inklúzie a jej zapracovanie do strategických dokumentov mesta Nitra.

[Komunitné centrum pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre \(COMIN\)](#)

COMIN začalo poskytovať služby pre cudzincov a cudzinky, pracujúcich alebo študujúcich v Nitre na jeseň 2019. Aktivity pozostávali zo služieb miesta prvého kontaktu a poskytovania sociálneho a právneho poradenstva, kurzov slovenského jazyka spojených s interkultúrnym vzdelávaním, z realizácie voľnočasových a dobrovoľníckych programov a informovania verejnosti s cieľom zníženia xenofóbie v komunite¹⁷. Ďalším cieľom projektu bola aj tvorba stratégií mesta Nitra zameraných na sociálnu inklúziu cudzincov a cudzinek, resp. zapracovanie témy sociálnej inklúzie do strategických dokumentov mesta

10 Ministerstvo vnútra SR: Na Slovensko prišlo 149 asýrskych kresťanov (2015). Dostupné na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6&sprava=na-slovensko-prislo-149-asyrskych-krestanov>

11 Podľa informácií OZ Pokoj a dobro – pomoc utečencom boli oficiálnymi zmluvnými partnermi integračného projektu: Ministerstvo vnútra SR, Migračný úrad, Oddelenie migrácie a integrácie (vecný dohľad); Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Nitra (zodpovedná osoba); Pokoj a dobro – pomoc utečencom, o. z. (realizátor integrácie). Dĺžka trvania projektu bola zmluvne dohodnutá na tri roky (február 2016 – február 2019). Projekt bol financovaný z fondov charitnej americkej organizácie Mercury One. Zdroj: Integrovaný projekt komunity irackých azylantov. Dostupné na: <http://www.pokojadobro.eu/?p=100>

12 Detailnejšie informácie o integračnom projekte komunity irackých azylantov (napr. v oblasti zabezpečovania bývania, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, mobility a ďalších aspektov) sú dostupné na webovej stránke OZ Pokoj a dobro – pomoc utečencom. Zdroj: Podrobné informácie o Integrovanom projekte komunity irackých azylantov.

Dostupné na: http://www.pokojadobro.eu/?page_id=741

13 Nitrianska komunitná nadácia vznikla v roku 2002, je jednou z najstarších slovenských nadácií. Poskytuje granty aktívnym obyvateľom a organizáciám v nitrianskom kraji prostredníctvom grantových programov, ktoré podporujú verejnosprospešné aktivity z rôznych oblastí, ako sú napr.: vzdelávanie, zdravie, šport, kultúra, sociálna pomoc, životné prostredie, dopravná výchova. Viac informácií na: <https://www.nkn.sk>

14 Mesto Nitra je spoluzakladateľ Nitrianskej komunitnej nadácie a zároveň aj stabilný donor, ktorý pravidelne podporuje nadáciu pri realizácii grantových programov pre mesto. Podporuje najmä program Otvorené grantové kolo, ale aj program na podporu individuálneho darčovstva Klub darcov.

15 Tento projekt bol podporený z programu ACF – Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014 – 20, správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

16 Vitajte v Nitre. Informačná brožúra pre cudzincov, ktorí pracujú alebo študujú v meste Nitra (2020). Dostupné na: <https://www.nitra.eu/data/page/nitra.eu/11538/vitajte-v-nitre-comin-brozura-2020-sk.pdf>

17 (1) Služby miesta prvého kontaktu a poskytovania sociálneho a právneho poradenstva boli spustené 1. 10. 2019 a ich poskytovanie prebiehalo priamo v Klientskom centre Mestského úradu v Nitre (ďalej len MsÚ NR); (2) Kurzy slovenského jazyka spojené s interkultúrnym vzdelávaním v rámci tohto projektu od jesene 2019 do novembra 2020 zabezpečovalo OZ Mareena; (3) Voľnočasové a dobrovoľnícke programy pre cudzincov a cudzinky v Nitre boli realizované v spolupráci so 4 partnerskými organizáciami (Krajské osvetové stredisko v Nitre, Centrum pre rodinu, OZ Cuketa, Združenie na záchranu stredovekého architektonického dedičstva nitrianskeho kraja – LEUSTACH); (4) Aktivity týkajúce sa informovania verejnosti s cieľom zníženia xenofóbie v komunite realizovalo primárne OZ Mareena na jeseň 2020.

Nitra (súvisiace výstupy uvádzame v podkapitole 1.2.). Jednou zo zrealizovaných aktivít projektu bol aj prieskum medzi zamestnávateľmi v Nitre, ktorý identifikoval hlavné výzvy a potreby pri zamestnávaní cudzincov, a to najmä jazykové vzdelávanie v dostupnej forme, ponuka voľnočasových aktivít, rozvoj mestskej hromadnej dopravy (MHD) do priemyselného parku¹⁸. Veľmi efektívnym nástrojom na zvýšenie informovanosti cudzincov a cudziniiek, ale aj miestnych obyvateľov a obyvateľiek, bolo, okrem zverejňovania aktuálnych informácií na novovytvorenej webovej stránke www.comin.sk (fungujúca v 4 jazykoch: slovenčina, angličtina, ruština a srbčina od roku 2020), aj vytvorenie Informačných brožúr pre cudzincov v Nitre v troch jazykových mutáciách (slovenčina, angličtina, ruština). Brožúra prináša ucelené informácie, najmä základné informácie o meste Nitra, postupy a usmerenia v prípade záujmu pracovať alebo podnikáť, dostupnosť zdravotnej starostlivosti, verejnej dopravy, vzdelávania a zapojenia detí do škôl, ale aj dôležité kontaktné informácie na uľahčenie začiatkov života v novom prostredí¹⁹.

Projekt COMIN oficiálne skončil na konci roka 2020. Za rok pôsobenia sa podarilo zrealizovať nielen zaujímavé aktivity, ale vytvoril aj spolupracujúcu platformu relevantných stakeholderov, ktorých sa dotýka téma cudzincov. NKN sa v spolupráci s mestom Nitra a ďalšími partnermi a spolupracujúcimi organizáciami²⁰ v roku 2021 pokúšali v nastavených aktivitách pokračovať tak, aby nadväzovali nielen na dosiahnuté výsledky z predchádzajúceho projektu, ale aby reflektovali aj výstupy a odporúčania z vypracovanej situačnej analýzy²¹. Mesto Nitra chcelo v tejto spolupráci pokračovať, pretože potrebu sociálnej inklúzie cudzincov vyhodnotilo ako jednu zo svojich priorit, ktorej sa chce aj naďalej systematicky venovať²². Od roku 2021 až do februára 2022 fungoval COMIN v zúženom režime – jeho aktivity sa upriamili najmä na poskytovanie sociálneho a právneho poradenstva prostredníctvom tzv. Miesta prvého kontaktu pre pracovnú a vzdelanostnú mobilitu v Nitre²³. Okrem toho sa i naďalej venovalo sprostredkovaniu informácií a aktualít prostredníctvom svojej webovej stránky²⁴. COMIN však nie je možné nazvať inštitúciou alebo organizáciou (nemá inštitucionálnu podobu). Ide o službu – na jednej strane je kontaktným miestom pre všetkých cudzincov v Nitre (oficiálne od marca 2022), zároveň ide aj o platformu spolupracujúcich organizácií relevantných v téme integrácie cudzincov a cudziniiek v Nitre. Všetky tieto predchádzajúce skúsenosti, nadviazané spolupráce a sieťovanie na lokálnej úrovni pomohli mestu Nitra zareagovať na vzniknutú situáciu vo februári 2022.

1.2. Cudzinci a cudzinky v strategických dokumentoch mesta Nitra

Ako sme uvádzali v predchádzajúcej podkapitole, tvorba stratégií mesta Nitra zameraných na sociálnu inklúziu cudzincov a cudziniiek, resp. zapracovanie témy sociálnej inklúzie do strategických dokumentov mesta, sa stala aktuálnou hlavne v rokoch 2019 – 2020 a súvisela s realizáciou projektu Vytvorenie Komunitného centra pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre (COMIN), v rámci spolupráce NKN a mesta Nitra.

V rámci tohto projektu CVEK vypracoval kľúčový dokument – Situačná analýza migrácie a možností integrácie cudzincov v meste Nitra (2020)²⁵, ktorá analyzovala existujúcu situáciu v meste Nitra a slúžila ako podklad pre prijímanie strategických rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že do roku 2020 ani jeden zo strategických dokumentov mesta nepracoval s témou mobility cudzincov a ich sociálnej či kultúrnej integrácie – napriek tomu, že už v tomto období tvorili cudzinci pomerne veľké percento populácie mesta (ku koncu roka 2020 približne 6,5 % všetkých obyvateľov).

Strategicky by téma integrácie cudzincov a cudziniiek mala byť súčasťou mestských politík a nemala by sa vyzdvihovať ako samostatná cieľová skupina, na ktorú by bola zameraná samostatná stratégia, ale mala by sa implementovať v rámci ostatných cieľových skupín. Na základe výstupov zo situačnej analýzy bola sociálna inklúzia cudzincov zakomponovaná do viacerých strategických dokumentov mesta Nitra. V nasledujúcej časti popisujeme viaceré z nich:

- [Akčný plán prístupnosti mesta Nitry pre všetkých](#) (2020): v rámci doplňujúceho dokumentu [Stratégia prístupnosti mesta pre všetkých. Metodická príručka](#) sa v časti týkajúcej občianskej vybavenosti a verejných služieb uvádza, že „mimoriadne dôležitý je tiež spôsob komunikácie medzi osobami poskytujúcimi služby a informujúcimi o službách a osobami so zdravotným postihnutím. Nedostatočná znalosť primeraných spôsobov komunikácie, existencia predsudkov a obavy z nevhodnej komunikácie sťažujú efektívnu a dôstojnú vzájomnú komunikáciu. Preto bude mesto venovať špeciálnu pozornosť školeniu osôb, ktoré pri výkone svojej práce prichádzajú do styku s osobami so zdravotným postihnutím, so seniormi, s cudzojazyčnými návštevníkmi a ďalšími osobami so špecifickými potrebami v oblasti komunikácie.“²⁶

18 Gunda, K. (2020). Správa o realizácii prieskumu zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú cudzincov v meste Nitra. Dostupné online na: <https://comin.sk/wp-content/uploads/2020/08/Spr%C3%A1va-z-priekumu-zamestn%C3%A1vate%C4%BEOV.pdf>

19 Informačné brožúry vo všetkých troch jazykových mutáciách sú dostupné na: <https://www.nitra.eu/11538/informacna-brozura-pre-cudzincov>

20 Nórska mimovládna organizácia KUN – Centrum pre rovnosť a rozmanitosť, OZ Mareena, OZ Triptych, Krajské osvetové stredisko, OZ Leustach a Centrum pre rodinu.

21 Gallová Kriglerová, E., Holka Chudžíková, A. (2020). Situačná analýza migrácie a možností integrácie cudzincov v meste Nitra. Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

Dostupné online na: <https://comin.sk/wp-content/uploads/2020/08/Situa%C4%8Dn%C3%A1-anal%C3%BDza-CVEK.pdf>

22 Nitrianske komunitné centrum chce naďalej pomáhať cudzincom. Má to však jasné podmienky (2021). Dostupné na: <https://regiony.zoznam.sk/nitrianske-komunitne-centrum-chce-nadalej-pomahat-cudzincem-ma-to-vsak-jasne-podmienky/>

23 Miesto prvého kontaktu je určené pre cudzincov pracujúcich a študujúcich v Nitre a občanov mesta Nitra. Poskytovalo svoje služby v priestoroch [Klientskeho centra na prízemí Mestského úradu v Nitre, Štefánikova tr. 60, Nitra](#), tieto priestory poskytovalo mesto Nitra ako formu spolupráce. Túto službu až do konca roka 2021 realizovali aj v spolupráci s občianskym združením Pokoj a dobro – pomoc núdznym. Cudzinci tu získavali všetky základné informácie potrebné pre ich pobyt, miesto prvého kontaktu zároveň slúžilo aj občanom mesta Nitra na nahlasovanie problémov týkajúcich sa spoluzitá s cudzincami v meste.

24 Viac informácií dostupných na: <https://ukrajina.comin.sk>

25 Gallová Kriglerová, E., Holka Chudžíková, A. (2020). Situačná analýza migrácie a možností integrácie cudzincov v meste Nitra. Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

Dostupné online na: <https://comin.sk/wp-content/uploads/2020/08/Situa%C4%8Dn%C3%A1-anal%C3%BDza-CVEK.pdf>

26 Stratégia prístupnosti mesta pre všetkých. Metodická príručka. <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/09/Strategia-pristupnosti-mesta-pre-vsetkych-Metodicka-prirucka.pdf>

- [III. Komunitný plán sociálnych služieb mesta Nitry na roky 2021 – 2025](#). Téma cudzincov a cudziniiek bola priamo zapracovaná v rámci Cieľovej skupiny 4: Osoby ohrozené sociálnou exklúziou: „Riziko v meste predstavuje tiež polarizácia spoločnosti a segregácia. Migračná kríza predstavuje globálnu krízu s potenciálnym dopadom aj na lokálnej úrovni, čo v meste súvisí aj s výstavbou automobilky Jaguar Land Rover, ktorá stále v Nitre prebieha (...) V rámci prieskumu medzi obyvateľmi, niektorí respondenti majú negatívne očakávania v súvislosti s migráciou a zamestnávaním cudzincov, hlavne sú obavy zo zvýšenej kriminality či narúšania verejného poriadku. V budúcnosti sa aj cudzinci pravdepodobne budú objavovať medzi prijímateľmi sociálnych služieb, bolo by vhodné zvažovať možnosti prípravy poskytovateľov na prácu s touto cieľovou skupinou. Cudzinci sú považovaní za súčasť cieľových skupín.“²⁷
- [Akčný plán 2020 – 2021 Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Nitry na roky 2015 – 2023](#). V Akčnom pláne sa cudzinci a cudzinky v Nitre stali Prioritou č. 3: Lepší život v meste Nitra. Zadefinovala sa potreba zbierania pravidelných štatistík o stave a zložení cudzincov prichádzajúcich za prácou a štúdiom v meste Nitra. Súčasťou sa stali taktiež služby miesta prvého kontaktu pre pracovnú a vedomostnú mobilitu a poskytovanie sociálno-právneho poradenstva (COMIN),²⁸
- Sociálna inklúzia cudzincov bola zakomponovaná aj do strategického plánovania v oblasti kultúry a cestovného ruchu – do dokumentu [Stratégia rozvoja cestovného ruchu v meste Nitra na roky 2021 – 2031](#). V nadväznosti na kandidatúru na titul EHMK 2026 sa podarilo diskutovať a zapracovať do pripravovanej stratégie tému cudzincov a cudziniiek v Nitre. Cudzinci sa stali nielen cieľovou skupinou ako „prijímatelia“ daných aktivít, služieb alebo komunikácie, ale aj jednou z príležitostí rozvoja v rámci vypracovanej SWOT analýzy: „Nové priemyselné investície v priemyselnom parku mesta a s tým spojené migračné procesy v Nitre (Jaguar Land Rover a spol.)“²⁹
- Podpora kultúrnych aktivít zameraných na cudzincov a cudzinky žijúcich a pracujúcich v Nitre a téma zlepšenia inklúzie a vzájomného obohacovania sa dostali do [Všeobecného záväzného nariadenia mesta Nitry č. 9/2019 o poskytovaní dotácií z rozpočtu mesta Nitry v znení dodatku č. 1](#): „Žiadateľom môže byť právnická osoba a fyzická osoba – podnikateľ, ktorí majú sídlo alebo trvalý pobyt na území mesta alebo ktorí pôsobia, vykonávajú činnosť na území mesta, alebo poskytujú služby obyvateľom mesta.“³⁰ Jednou z prioritných oblastí podpory v roku 2021 boli kultúrne aktivity zamerané na cudzincov žijúcich a pracujúcich v Nitre a aktivity podporujúce zlepšenie inklúzie a vzájomného poznávania kultúr.³¹

27 III. KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB MESTA NITRY NA ROKY 2021 – 2025 (2021). Dostupný online na: https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/09/III.-Komunitny_plan_mesta_Nitry_na_roky_2021-2025-2.pdf

28 Akčný plán 2020 – 2021 Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Nitry na roky 2015 – 2023. Dostupné na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/07/Akny-plan-2020-2021-Program-hospodarskeho-rozvoja-a-socialneho-rozvoja-mesta-Nitry-na-roky-2015-2023.pdf>

29 Stratégia rozvoja cestovného ruchu v meste Nitra na roky 2021 – 2031. Časť B: Návrhová časť. Dostupné na: https://www.nitra.eu/data/news_files/nitra.eu/18799/strategia-rozvoja-cr-2021-2031-strategicka-cast.pdf

30 Všeobecné záväzné nariadenie mesta Nitry č. 9/2019 o poskytovaní dotácií z rozpočtu mesta Nitry v znení dodatku č. 1. Dostupné na: https://nitra.egrant.sk/upload/43/files/VZN_MESTA_NITRY_%C4%8C_9-2019_Dodatok%201.pdf

31 Nitra vyhlásila výzvu na poskytnutie dotácie z rozpočtu (2021). Dostupné na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/09/Vyzva-dotacie-2021-KKP-3.pdf>

2. Reakcia mesta Nitra na príchod utečieniek a utečencov z Ukrajiny

2.1. Personálne a organizačné zabezpečenie pomoci v rámci mesta

Hneď po vypuknutí vojnového konfliktu 24. februára 2022 rôzni aktéri pôsobiaci na lokálnej úrovni v Nitre začali medzi sebou intenzívne komunikovať o tom, ako zvládnuť nápor ľudí utekajúcich pred vojnou, ktorí do mesta prichádzali vo veľkom počte a žiadali o pomoc. Takisto bolo potrebné riešiť požiadavky obyvateľov Nitry vzniknuté v tejto situácii, na ktorú neboli mesto ani štát pripravené. Na základe dobrej skúsenosti zo spoločného projektu mesta Nitra a Nitrianskej komunite nej nadácie vedenie mesta rozšírilo činnosť COMIN-u o krízové riadenie, koordináciu aktivít a riešenie potrieb ľudí s dočasným útočiskom, ako aj o podporu a poradenstvo inštitúciám a obyvateľom pomáhajúcim ľuďom z Ukrajiny. Prvých 5 týždňov COMIN fungoval najmä ako krízové miesto pre osoby s dočasným útočiskom.

Koordinácia podpory ľudí z Ukrajiny v prvých dňoch prebiehala primárne na úrovni mesta Nitra, resp. MsÚ (prednosta, viceprimátor, primátor) a COMIN – Kontaktného miesta pre cudzincov v Nitre (koordinátorka COMIN-u a právnička). Prebiehala však v spolupráci s ostatnými organizáciami, ktoré mali skúsenosť s prácou s utečencami (Mareena, Pokoj a dobro – pomoc núdzným) alebo s prácou so znevýhodnenými skupinami ľudí alebo s ľuďmi v núdzi (napr. Diecézna charita Nitra, Podaj mi ruku, Centrum pre rodinu, Centrum Slniečko, Slovenský Červený kríž a iné). Mesto spolupracovalo aj so zástupcami univerzít či župy. Už od 25. februára 2022 mesto prostredníctvom stránky COMIN (neskôr zmenenej na <https://ukrajina.comin.sk/>) a svojho facebookového profilu zverejšovalo informácie, ktoré mali smerovať k vzájomnej informovanosti a koordinácii relevantných aktérov aj verejnosti. 26. februára 2022 mesto Nitra zverejnilo na svojom [facebookovom profile oznam](#), v ktorom informovalo, že pracuje na vytvorení databázy dostupného bývania a na tieto účely zriadilo aj registračný formulár. Spustilo tiež možnosť registrovania sa záujemcov a záujemkyň o dobrovoľnícku výpomoc a vyzývalo k vzájomnej koordinácii.

Miesto prvého kontaktu pôvodne sídlilo v priestoroch Klientskeho centra MsÚ, 9. marca 2022 sa presunulo do neďalekého Centra voľného času Domino, kde využívalo dva priestory – jeden slúžil na poskytovanie informácií, poradenstva priamo pre odídencom a odídenkyne z Ukrajiny, ale aj pre miestne obyvateľstvo. V druhom priestore bol zriadený tzv. detský kútik, v ktorom mali zabezpečený aj dozor (väčšinou išlo o dobrovoľníkov a dobrovoľníčky) na nevyhnutný čas, ak si matky potrebovali vybaviť niečo buď priamo v COMIN-e, alebo na iných úradoch. Mesto Nitra a COMIN v prvých týždňoch a mesiacoch spolupracovali s Centrom Slniečko (najmä zabezpečovanie odborného dohľadu v detskom kútiku) a Nitrianskym centrom dobrovoľníctva

(NCD). V prvých týždňoch v COMIN-e vypomáhali najmä zamestnanci a zamestnankyne MsÚ Nitra a postupne sa k nim pridávali aj dobrovoľníčky a dobrovoľníci, ktorí denne zabezpečovali najmä pomoc s ubytovaním, vydávaním stravy, pomoc s právnymi úkonmi, s poskytovaním informácií. Počas prvých mesiacov na MsÚ Nitra denne zasadal krízový štáb, ktorý koordinoval pomoc vo viacerých oblastiach: posilňovanie kapacít v materských a základných školách, ubytovanie ľudí v spolupráci s mestskou políciou, navyšovanie ubytovacích kapacít, zabezpečovanie stravy v sociálnej výdajni sedem dní v týždni. Okrem toho mesto Nitra vytvorilo logistické centrum, ktoré zhromažďovalo humanitárne materiálne zbierky z celého okresu (fungovalo v priestoroch Kultúrneho centra Zobor).

Od 3. októbra 2022 funguje COMIN na Cintorínskej 5 na 2. poschodí. COMIN je kontaktným miestom pre všetkých cudzincov a cudzinky prichádzajúcich do Nitry a žijúcich v Nitre. Ľuďom zasiahnutým ozbrojeným konfliktom na Ukrajine poskytuje informačno-poradenské, asistenčné a právne služby (pomoc pri vybavovaní ubytovania, stravy, materiálnej pomoci, lekárskej starostlivosti, dávok v núdzi, sociálnej pomoci, ako aj informovanie odídencom o ich právach a povinnostiach). Súčasťou aktivít COMIN-u je aj vybavovanie e-mailových a telefonických dopytov a komunikácia na sociálnych sieťach.

Do pomoci odídencom a odídenkyňami z Ukrajiny sa zapojili nielen ľudia z mesta či regiónu, ale aj rôzne inštitúcie a firmy (napríklad potravínové zbierky od COOP Jednota, Nitrazdroj alebo antigénové testy od spoločnosti MED-ART s. r. o., materiálne zbierky od Nové divadlo, JYSK Slovensko).

Od 21. marca 2022 bolo v Nitre zriadené aj Veľkokapacitné registračné centrum na pomoc ľuďom z Ukrajiny v priestoroch Agrokomplexu Nitra. Jeho činnosť spočívala v usmerňovaní utečencov a utečieniek a poskytovaní informácií a pomoci počas registrácie dočasného útočiska. Sídlila tu Cudzinecká polícia, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) a tiež Migračný úrad Ministerstva vnútra SR. Okrem toho v centre operovali aj ďalšie organizácie: Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a Slovenský Červený kríž. Od 8. augusta 2022 prešlo centrum do spiacieho režimu a od tohto dátumu boli registrácie dočasného útočiska realizované na Oddelení cudzineckej polície PZ Nitra.³²

V súvislosti s vojnovým konfliktom štát presunul na samosprávu veľa zodpovedností spojenej nielen s krízovým, ale aj s integračným procesom, ktorý zahŕňa pravidelnú mesačnú evidenciu a zmenu adresy odídencom, integráciu detí do škôl, refundáciu nákladov za ubytovanie súkromným osobám, sociálne služby a podobne. Preťaženosť a jazyková bariéra pracovníkov a pracovníčok jednotlivých odborov MsÚ si vyžiadala podporu a asistenciu COMIN-u. Mesto Nitra v spolupráci s COMIN-om koordinovali a zabezpečovali stravu pre odídencom

32 Ministerstvo vnútra SR: „Veľkokapacitné centrum v Nitre prechádza od pondelka 8. augusta do spiacieho režimu“, 4. 8. 2022. Dostupné online: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-4&sprava=velkokapacitne-centrum-v-nitre-prechadza-od-pondelka-8-augusta-do-spiaceho-rezimu>

prostredníctvom sociálnej výdajne a tiež chod agendy spojenej s dokladovaním nákladov štátu. Zabezpečovali aj zriadenie a udržiavanie krízového ubytovania na Levickej ulici v Nitre. Ide o aktivity vyplývajúce z pokynov okresného krízového štábu. Medzi ďalšie aktivity mesta patrilo zabezpečovanie spolupracujúcej platformy s verejnými aj súkromnými inštitúciami na lokálnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni, komunikácia s partnermi zainteresovanými v riešení krízy a integrácie, koordinácia aktivít pre odídencom, zabezpečovanie publicity projektu a celkovej komunikácie COMIN-u voči verejnosti. Okrem právneho poradenstva pre odídencom a odídenkyne z Ukrajiny COMIN poskytoval právne poradenstvo aj mestským inštitúciám vrátane supervízie agendy poradenského centra a poskytovania právnej podpory pre partnerské organizácie. COMIN participuje na nastavovaní politiky integrácie a stratégie s vládnymi, mimovládnymi a medzinárodnými organizáciami, najmä IOM, UNHCR, Detský fond OSN (UNICEF) a Medzinárodný Červený kríž (MČK).

Činnosť COMIN-u prvý mesiac zabezpečovali dvaja pracovníci MsÚ popri svojej bežnej agende, v spolupráci s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami. Na konci decembra 2022 už len jedna pracovníčka zabezpečovala a nastavovala logistiku COMIN-u, personalistiku a služby podľa aktuálnej situácie. Pôvodne išlo o referentku pre zahraničné vzťahy a spoluprácu, od októbra 2022 sa jej pracovná pozícia na MsÚ zmenila na koordinátorku integrácie cudzincov v Nitre. Poradensko-právnu činnosť pre odídencom zabezpečuje advokátka financovaná prostredníctvom spolupráce mesta Nitra a Nitrianskej komunitnej nadácie. Od apríla 2022 do konca septembra 2022 COMIN získal prostredníctvom Slovenskej humanitnej rady (SHR) troch pracovníkov – psychológa, tlmočníka a sociálneho pracovníka. V mesiacoch september – december 2022 COMIN opäť navýšil personálne kapacity o 3 pracovníkov, ktorí zabezpečovali jeho prevádzku a terénne sociálne služby v spolupráci s UNHCR.

Čo sa týka personálneho zabezpečenia pomoci zo strany ďalších aktérov na úrovni mesta, všetci okrem svojich zamestnancov a zamestnanekýň využívali hlavne výpomoc dobrovoľníkov a dobrovoľníčok, viacerí z nich sa neskôr stali aj zamestnancami organizácií či inštitúcií, v ktorých začínali ako dobrovoľnícka výpomoc.

Na konci decembra 2022 bol na mestskom zastupiteľstve prerokovaný Návrh Memoranda o spolupráci medzi Detským fondom OSN (ďalej len „UNICEF“) a mestom Nitra, v ktorom sa obe strany dohodli na vzájomnej spolupráci v oblasti naliehavých potrieb detí a rodín utečencov a utečieniek na Slovensku. Návrh na spoluprácu vyplynul z pracovných stretnutí so zástupcami mesta Nitra a UNICEF s cieľom podporiť Nitru pri dostupnosti programov a služieb pre deti a mládež a posilniť sociálnu inklúziu ukrajinských detí a celkovú sociálnu súdržnosť v meste.³³

2.2. Núdzové služby pre utečencov a utečenky z Ukrajiny

Poskytovanie informácií

COMIN od začiatku zabezpečoval základné služby a pomoc odídencom pri vybavovaní ubytovania, stravy, materiálnej pomoci, lekárskej starostlivosti, dávok v núdzi, sociálnej pomoci, ako aj informovania odídencom o ich právach a povinnostiach. Zabezpečoval aj poradensko-právnu pomoc nielen pre odídencom, ale i občanov Nitry a pre inštitúcie riešiace problémy v súvislosti s príchodom a pobytom odídencom.

Na rozšírenie ponuky služieb COMIN-u pre ľudí z Ukrajiny bolo potrebné reagovať rozšírením hlavnej internetovej stránky www.comin.sk o subdoménu www.ukrajina.comin.sk, ktorá bola a je určená predovšetkým pre ukrajinských odídencom a odídenkyne, ktorí sa rozhodli pre pobyt v Nitre a okolí. Samostatné stránky, spustené od 9. marca 2022, tak umožnili operatívne reagovať a publikovať aktualizované informácie týkajúce sa základných aj rozšírených potrieb ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny. Webstránky tiež napomáhajú rýchlemu a prehľadnému získavaniu potrebných informácií, zdrojov či kontaktov. Ich súčasťou sú aj formuláre, fotogaléria, mapy jednotlivých inštitúcií a zariadení. Sú tiež pripravené na ďalšie rozšírené možnosti podľa vznikajúcich potrieb. Najnovšie aktualizácie, informácie a aktuality z webstránok sú zdieľané pomocou sociálnych sietí a partnerov.

Doprava

Už od prvých dní od vzniku krízovej situácie sa v oblasti prepravy ľudí utekajúcich pred vojnou z Ukrajiny a nachádzajúcich sa na slovensko-ukrajinských hraniciach angažovalo občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc núdznym. Združenie zabezpečovalo prepravu jednotlivcov a menších skupín do Nitry a okolia a zabezpečovalo im základné služby a poradenstvo. Sprostredkovali ubytovanie, stravovanie, lekárske ošetrenie, materiálnu pomoc a ďalšie aktivity. Okrem toho sa preprava ľudí na úteku realizovala hlavne nekoordinovane, bez väčších zásahov relevantných aktérov či MsÚ v Nitre.

Jeden z najväčších zamestnávateľov v regióne – Jaguar Land Rover v marci 2022 spustil akciu s názvom Misia Rodina. Jej cieľom bolo pomôcť prepraviť do Nitry približne 150 žien a detí, ktoré mali nejakých príbuzných alebo známych pracujúcich priamo v automobilke. Okrem prepravy im zabezpečili ubytovanie v jednej zo svojich ubytovní vyčlenenej len pre rodiny, takisto jedlo, hygienický balíček, oblečenie aj konzultačné a podporné služby³⁴.

Od 10. marca 2022 mesto Nitra pre odídencom a odídenkyne z Ukrajiny zabezpečovalo bezplatnú MHD prostredníctvom spolupráce s prevádzkovateľom MHD – spoločnosťou TRANSDEV. Pri kontrole sa musia odídencom a odídenkyne z Ukrajiny preukázať platným pasom alebo občianskym preukazom a dokladom o udelenom dočasnom útočisku

33 Celé znenie Návrhu Memoranda o spolupráci medzi Detským fondom OSN (ďalej len „UNICEF“) a mestom Nitra je dostupné online na:

<https://nitra.sk/wp-content/uploads/2023/01/10-mat.-1446-2022-Navrh-Memoranda-o-spolupraci-medzi-detskym-fondom-OSN-dalej-len-UNICEF-a-mestom-Nitra.pdf>

34 Viac informácií v článku „V Nitre sú už prví vojnoví utečenci z Ukrajiny.“ Dostupné online na: <https://mynitra.sme.sk/c/22851595/v-nitre-su-uz-prvi-vojnovi-utecenci-ubytovanie-im-poskytli-sukromne-osoby-aj-firmy.html>

(doklad o tolerovanom pobyte na území SR). Podľa dostupných informácií by táto služba mala pokračovať aj v roku 2023. Okrem toho Slovenský Červený kríž (SČK) poskytuje tzv. diaľkovú prepravnú službu ľuďom, ktorých zdravotný stav vyžaduje prevoz špeciálnym vozidlom určeným na prepravu osôb na invalidnom vozíku alebo na nosidlách. Táto diaľková prepravná služba je určená pre ľudí so špeciálnymi potrebami alebo zdravotným postihnutím, ktorí nemôžu využiť iné formy prepravy, a ktorí boli vysídlení v dôsledku konfliktu na Ukrajine, bez ohľadu na to, či požiadali o dočasné útočisko alebo nie.³⁵

Ubytovanie

Utečenci a utečenky z Ukrajiny prichádzali do Nitry hlavne individuálne, časť z nich však aj skupinovo a koordinovane, prostredníctvom autobusovej či vlakovej dopravy, alebo osobnými autami. Okresný krízový štáb v spolupráci s mestom Nitra, Slovenským Červeným krížom, COMIN-om a ďalšími relevantnými aktérmi túto tému riešili už od svojich prvých koordinačných stretnutí vo februári 2022 s cieľom identifikovať vlastné kapacitné možnosti. Časť ubytovacích jednotiek mala vzniknúť na univerzitných internátoch, mesto Nitra malo v pláne využiť kapacity mestských nájomných bytov. Za účelom zvýšenia ubytovacích kapacít v súkromí oslovovali neziskové organizácie svoje databázy dobrovoľníkov.

Okresný krízový štáb v marci a apríli 2022 v niektorých nitrianskych školských telocvičniciach zriadil veľkokapacitné ubytovanie, ktorého cieľom bolo zabezpečiť dočasné núdzové ubytovanie. Okrem toho už v prvých dňoch od príchodu ľudí z Ukrajiny do Nitry mesto zverejnilo na svojom facebookovom profile výzvu, prostredníctvom ktorej vyzývali ľudí na pomoc s ubytovaním pre odídenčov a odídenkyne. Záujemcovia sa mohli registrovať prostredníctvom formulára, pričom pracovníci COMIN-u následne kontaktovali poskytovateľov ubytovania a sprostredkovali ubytovací proces. Okrem toho mesto Nitra v spolupráci s Nitrianskym samosprávnym krajom v apríli 2022 zriadilo aj dočasné krízové ubytovanie v priestoroch bývalej strednej školy na Levickej ulici v Nitre s kapacitou 150 osôb³⁶. Do decembra 2022 sa však v týchto priestoroch nepodarilo umiestniť žiadneho utečenca či utečenku z Ukrajiny. Ide o priestory, ktoré boli priebežne využívané ako skladové priestory, napr. pre rôzne materiálne zbierky organizované primárne mestom Nitra, ale aj inými aktérmi.

COMIN priebežne aktualizuje aj zoznam odporúčaných platených ubytovacích zariadení v rámci Nitry a okolia, v ktorom sú uvedené hlavne hotely, penzióny a ubytovne, rozdelené podľa jednotlivých mestských častí.³⁷ Zabezpečuje aj núdzové ubytovanie alebo tzv. preubytovanie v prípade vzniknutého konfliktu pri ubytovaní. V priestoroch MsÚ Nitry COMIN poskytuje asistenciu ľuďom z Ukrajiny pri zmene bydliska, ohlasovacej povinnosti a preberaní ubytovacích zmlúv. V prípade potreby poskytujú aj mobilných tlmočníkov a poradenstvo pre viaceré zainteresované strany. Pomoc s hľadaním ubytovania poskytuje aj Okresný úrad v Nitre (Štefánikova trieda 69) alebo je možné registrovať sa cez oficiálnu stránku Ministerstva dopravy SR.³⁸

Podporu vo forme sprostredkovania ubytovania realizovalo (a naďalej realizuje) i občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc núdzným, ktoré do decembra 2022 ubytovalo okolo 350 ľudí v Nitre a okolí (najmä v Kamenici nad Hronom, v okrese Nové Zámky). Toto združenie využíva najmä dostupné komerčné možnosti prenájmov, ktoré vyhľadáva primárne na internetových portáloch alebo v rámci osobných kontaktov a sociálnych sietí. Následne na právnej úrovni združenie preberá garanciu za odídenčov a odídenkyne z Ukrajiny, ale tiež za nich z vlastných finančných zdrojov platí požadované depozity a pomáha ubytovaným ľuďom aj so zariadením ubytovania (posteľe, matrace, deky, kuchynské potreby a iné). Do decembra 2022 išlo o ubytovanie preplácané prostredníctvom štátnych príspevkov, administratívne zastrešujú aj potrebné úkony poskytovateľov ubytovania.

Od decembra 2022 sa v tejto oblasti výrazne začal aktivizovať aj Slovenský Červený kríž s podporou Medzinárodnej federácie Červeného kríža a Červeného Polmesiaca a v rámci tzv. Programu pomoci pri ubytovaní poskytuje pomoc pri ubytovaní vysídlenému obyvateľstvu z Ukrajiny. Podporuje tiež slovenské hostiteľské rodiny. SČK zabezpečuje tento program prostredníctvom Územného spolku Nitra a Topoľčany, ako aj ďalších štyroch územných spolkov, ktorými sú Banská Bystrica, Košice, Žilina a Poprad.³⁹

Materiálna pomoc

7. marca 2022 MsÚ Nitra zriadilo na nitrianskom Agrokomplexe logistické centrum, ktoré malo slúžiť hlavne na zhromažďovanie zbierok z kraja a nebolo priamym kontaktným bodom pre verejnosť. Následne, 8. marca 2022, mesto Nitra spustilo materiálnu zbierku na pomoc ľuďom z Ukrajiny. Vybierané veci boli použité prostredníctvom vyššie spomínaného logistického centra (primárne prostredníctvom COMIN-u) a časť z nich malo byť distribuovaných na slovensko-ukrajinské hranice. Zberným miestom však bolo jedno z mestských kultúrnych centier – Kultúrne centrum Zobor.

Krátkodobé (jednorazové) zbierky a aktivity najmä v prvých mesiacoch realizovali aj ďalší aktéri, napríklad Krajské divadlo Karola Spišáka v Nitre, Katedra kulturológie UKF, rôzne študentské iniciatívy súvisiace najmä s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre.⁴⁰ Zbierky materiálnej a humanitárnej pomoci zastrešovalo aj občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc núdzným, nielen po organizačnej stránke, ale poskytovali aj skladové priestory a pomoc s distribúciou (išlo hlavne o potraviny, deky, matrace, zdravotnícke pomôcky a materiál), časť tejto pomoci bola distribuovaná aj do oblastí Ukrajiny a tiež na slovensko-ukrajinské hranice.

Občianske združenie Podaj mi ruku – Nitra od februára 2022 zabezpečuje a distribuuje materiálnu pomoc pre rodiny a jednotlivcov, pracuje na získavaní finančných prostriedkov pre ľudí v hmotnej núdzi organizovaním dobrovoľných búr pomoci, benefičných koncertov a rôznych kultúrnych podujatí. Je jednou z 3 organizácií v Nitre (popri Centre pre

35 Viac informácií o programe diaľkovej prepravnej služby je dostupných online: <https://redcross.sk/dialkova-prepravna-sluzba/>

36 Viac informácií o článku „Na Levickej ulici v Nitre vzniká ubytovňa pre utečencov z Ukrajiny“ (30. 3. 2022). Dostupné online na: <https://www.teraz.sk/regiony/na-levickej-ulici-v-nitre-re-vznika-ubytov/623078-clanok.html>

37 Zoznam ubytovacích zariadení je dostupný online: <https://ukrajina.comin.sk/images/zakladne-potreby/2022-03-13-hotely-penziony-ubytovne-nitra.pdf>

38 Zoznam ubytovacích zariadení Ministerstva dopravy SR, dostupný online: <https://pomocpreukrajinu.sk/sk>

39 Viac informácií o tomto Programe pomoci pri ubytovaní je dostupných online: <https://redcross.sk/shelter/>

40 Jednu z materiálnych zbierok realizovala UKF v Nitre, viac informácií je dostupných online: <https://nitra.dnes24.sk/ukf-spustila-zbierku-pre-ukrajinsku-univerzitu-potrebuje-jedlo-lieky-aj-spacaky-411693>

rodiny a Diecéznej charity v Nitre), ktorá sa venuje materiálnej pomoci jednotlivcom a rodinám z Ukrajiny. Väčšinu aktivít majú pokrytú hlavne z vlastných zdrojov (tzv. burzy pomoci), ktoré sú však veľmi obmedzené, od marca do septembra 2022 využili lokálne grantové výzvy (najmä na realizáciu jazykového vzdelávania pre deti z Ukrajiny, išlo o grantové programy Nitrianskej komunitnej nadácie). Aktuálne spolupracujú s Potravinovou bankou, v rámci ktorej pravidelne distribuujú potravinovú pomoc od Tesco Stores. V rámci Nitry a okolia toto občianske združenie zabezpečuje veľmi dôležitú pomoc rodinám a jednotlivcom, ktorí sú v núdzi, a to všetko za výraznej pomoci dobrovoľníkov a dobrovoľníčok.

Na území Nitry fungujú aj ďalšie dve výdajne, ktorých chod zabezpečujú dve organizácie: občianske združenie Centrum pre rodinu Nitra a účelové zariadenie Rímskokatolíckej cirkvi – Diecézna charita Nitra. Diecézna charita Nitra sa v pomoci ľuďom na úteku z Ukrajiny angažovala už v prvých dňoch a týždňoch hlavne výdajom potravinových balíčkov a balíčkov základných hygienických potrieb. Išlo o zbierku a distribúciu materiálnej pomoci (vrátane distribúcie oblečenia, potrieb do domácností, školských potrieb), ktorú realizovali primárne vďaka individuálnym súkromným darcom.

Centrum pre rodinu od začiatku marca 2022 zriadilo v športovej Hale CPR – Farnosť Klokočina tzv. sklad pomoci, ktorý slúžil primárne na dve aktivity – ako sklad humanitárnej pomoci, ktorá bola v spolupráci s iniciatívou [Kto chce pomôcť, pomôže](#) distribuovaná priamo na Ukrajinu; a tiež ako výdajné miesto materiálnej pomoci pre utečencov a utečienky z Ukrajiny na lokálnej úrovni. Zber a následná distribúcia boli koordinované aj v spolupráci s ďalšími organizáciami, hlavne s Diecéznou charitou Nitra, s občianskym združením Pokoj a dobro – pomoc núdznym a COMIN-om. Ide hlavne o potravinovú pomoc, hygienické a zdravotné pomôcky, vybavenie do domácností.

Sociálne dávky a poradenstvo ohľadom zamestnávania

Od 1. mája 2022 do 31. augusta 2022 krátkodobú finančnú pomoc pre odídencov a odídenkyne z Ukrajiny poskytovali Úrad Vysokého komisaára OSN pre utečencov (UNHCR), Detský fond OSN (UNICEF) a Medzinárodná federácia Červeného kríža (IFRC). Následne od 1. septembra 2022 dávku v hmotnej núdzi vypláca miestny Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (Štefánikova trieda 88, Nitra). Poradenstvo v oblasti finančnej podpory a sociálnych dávok, ale aj v oblasti zamestnávania primárne zabezpečuje COMIN, zároveň spolupracuje s UNHCR v procese registrácie odídencov a odídenkýň pre potreby vyplácania dávok v núdzi a pre potreby vyplácania jednorazovej finančnej pomoci poskytovanej UNHCR.

Pomoc so sprostredkovaním práce v minulom roku poskytovala aj Diecézna charita Nitra. Základné sociálne poradenstvo a pomoc pri hľadaní práce poskytuje aj Slovenský Červený kríž – Územný spolok Nitra v rámci svojej lokálnej Kancelárie prvého kontaktu.

Pobytové a právne poradenstvo

Poradensko-právnu činnosť pre odídencov a odídenkyne zabezpečuje mesto Nitra prostredníctvom COMIN-u, ktoré má priamo zamestnankyňu – advokátku, ktorej mzda je financovaná prostredníctvom spolupráce mesta a Nitrianskej komunitnej nadácie.

Pobytové poradenstvo poskytuje aj Okresný úrad v Nitre (Štefánikova trieda 69). Okrem toho sú v oblasti poskytovania pobytového a právneho poradenstva aktívne aj ďalšie združenia, najmä občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc núdznym, Slovenský Červený kríž – Územný spolok Nitra a Diecézna charita Nitra.

Psychologická pomoc

Na území Nitry do konca decembra 2022 pôsobili najmä dve organizácie poskytujúce psychologickú podporu a poradenstvo:

- IPČko (Káčko Nitra) – okrem krízovej bezplatnej a anonymnej linky pomoci od apríla 2022 v meste funguje aj Káčko Nitra (Damborského ulica 10), poskytujúce individuálne a diskrétné psychologické krízové kontakty s ľuďmi, ktorí prežívajú krízu. K dispozícii je odborník a priestor na riešenie aktuálnych krízových duševných a životných ťažkostí. K dispozícii sú aj tlmočníci z/do ukrajinského jazyka.
- Liga za duševné zdravie – od apríla/mája 2022 v Nitre (aj v Nitrianskom samosprávnom kraji) pôsobia ukrajinsky hovoriaci psychológovia a psychologičky, ktorí okrem psychologického poradenstva realizujú aj viaceré podporné voľnočasové aktivity zamerané na deti, mládež, dospelých a seniorov.

Okrem spomínaných organizácií sa v tejto oblasti angažuje i Slovenský Červený kríž – Územný spolok Nitra, ktorý v rámci svojej lokálnej Kancelárie prvého kontaktu poskytuje psychologickú prvú pomoc a tiež sprostredkováva odporúčania v oblasti duševného zdravia a psychosociálnej podpory.

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti

S dostupnosťou zdravotnej starostlivosti sú v Nitre dlhodobo komplikácie. Všeobecnú ambulatnú starostlivosť by mali v rámci mesta poskytovať všeobecní lekári podľa zdravotných obvodov, tie však často nedisponujú dostatočnou kapacitou, sú preplnené. Okrem toho sa ako výrazná komplikácia javí aj fakt, že samotný lekársky personál a zdravotníci nie sú dostatočne informovaní o tom, aké úkony sú zaradené pod pojmom „neodkladná zdravotná starostlivosť“, na ktorú majú odídenci a odídenkyne z Ukrajiny nárok. Tieto deficity v oblasti zdravotnej starostlivosti aj v Nitre dopĺňa organizácia Equita, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť výjazdovo nielen v Nitre, ale aj v rámci celého Nitrianskeho samosprávneho kraja. S touto organizáciou úzko spolupracuje COMIN a spoločne ponúkajú asistenciu s informáciami, orientovaním sa v zdravotníckom systéme alebo priame zdravotnícke služby. Ide o tímy odborníkov (slovenskí, ukrajinskí a ruskí lekári, psychológovia). Okrem informačných aktivít, a napájania jednotlivcov na systémy zdravotnej a sociálnej starostlivosti, poskytujú hlavne odborné a bezplatné zdravotné poradenstvo, psychologickú podporu, ošetrovanie či doplnenie liekov.

COMIN v rámci svojich aktivít aj priamo zabezpečuje umiestňovanie odídencom a odídenkýň z Ukrajiny u obvodných a odborných lekárov, zabezpečuje poskytovanie špeciálnej zdravotnej starostlivosti, zdra-

votných pomôcok a liekov. V prípade potrieb pre nemocnice a lekárov zabezpečuje i tlmočenie priamo pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti prostredníctvom mobilných tlmočníkov.

Okrem toho sa v tejto oblasti angažuje i Slovenský Červený kríž – Územný spolok Nitra, ktorý v rámci svojej lokálnej Kancelárie prvého kontaktu poskytuje prístup k zdravotnej starostlivosti.

2.3. Služby pre dlhodobé sociálne a ekonomické začlenenie utečencov a utečieniek z Ukrajiny

Poskytovanie informácií

Základné informácie a asistenciu odídencom a odídenkýň pri riešení rôznych životných situácií v meste Nitra poskytuje COMIN⁴¹. V rámci poradensko-právnej činnosti pre odídencom a odídenkyne z Ukrajiny ide o právne, sociálno-právne, pracovno-právne a pobytové poradenstvo.

Poradenstvo je poskytované na individuálnej úrovni osobne alebo prostredníctvom e-mailovej či telefonической linky. Ide o prípady týkajúce sa napríklad zlúčenia rodiny, zmien a typov účelov pobytu, sociálnu kuratelu a problémy maloletých bez sprievodu a rôzne ďalšie právne problémy, ktorým ľudia na úteku z Ukrajiny na Slovensku čelia. Zároveň COMIN spolupracuje aj s Ligou za ľudské práva a Národnou kriminálnou agentúrou PZ (NAKA), ktorá slúži ako kontaktný bod pre obeť a svedkov vojnových zločinov spáchaných na Ukrajine.

Od decembra 2022 sa k systematickým poskytovateľom informácií pridal aj Slovenský Červený kríž (SČK) zriadením tzv. Kancelárií prvého kontaktu vo viacerých slovenských mestách. Poradenské centrum spustili aj priamo v Nitre, v rámci ktorého poskytujú základné sociálne poradenstvo, ale aj poradenstvo a pomoc pri hľadaní vhodného ubytovania, poradenstvo v oblasti prístupu k zdravotnej starostlivosti či pomoc s umiestňovaním detí do školských aj predškolských zariadení a rôzne ďalšie služby a aktivity.⁴²

Vzdelávanie detí, žiakov a žiačok z Ukrajiny

Vzdelávanie detí cudzincov je na Slovensku dlhodobo okrajovou témou, deti cudzincov vo vzdelávacom procese čelia mnohým prekážkam a bariéram, školy sú nedostatočne pripravené na vzdelávanie detí cudzincov. To sa prejavilo v čase pandémie koronavírusu a prejavuje sa to aj v súčasnej situácii, v ktorej boli najmä základné školy zo dňa na deň vystavené novým situáciám – deti boli do škôl prihlasované nárazovo a vo väčších počtoch (napr. nitrianska Základná škola s materskou školou Na Hôrke už v apríli 2022 avizovala približne 70 prijatých detí z Ukrajiny).

Hlavným aktérom v tejto oblasti by od februára 2022 mal byť Regionálny úrad školskej správy v Nitre MŠVWaŠ (RÚŠS Nitra), pod ktorého zod-

41 Podľa údajov zo Správy o činnosti kontaktného miesta/komunitného centra pre cudzincov COMIN za rok 2022, vyhotovenej 19. 1. 2023, od marca 2022 do konca novembra 2022 bolo v COMIN-e poskytnutých 31 238 asistencií odídencom a odídenkýň z Ukrajiny, z toho 50 % bolo žien, 40 % mužov a 10 % detí. Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2023/01/19-Mat.-c.-3-2023.pdf>

42 Viac informácií o Kanceláriách prvého kontaktu SČK je dostupných online: <https://redcross.sk/kpk/>

povednosti a kompetencie spadá zaraďovanie detí z Ukrajiny do škôl a školských zariadení, poskytovanie informácií a poradenstvo v rámci tohto procesu. Na základe empirických skúseností, ale aj rozhovorov s relevantnými aktérmi v rámci tejto témy je však možné konštatovať, že doposiaľ RÚŠŠ Nitra nemal dostatočné kapacity na pokrytie výziev spojených so zaraďovaním ukrajinských detí do škôl.

Zabezpečovanie prístupnosti vzdelávania pre deti a mládež z Ukrajiny realizovali primárne Odbor školstva MsÚ Nitra v spolupráci s COMIN-om a išlo najmä o predškolské zariadenia a základné školy. COMIN sa tiež venuje zabezpečeniu prístupnosti stredných a vysokých škôl pre odídenkov a odídenkyne z Ukrajiny. Najviac však spolupracuje so základnými školami a aktívne pomáha aj pri riešení vznikajúcich situácií súvisiacich so zaraďovaním detí do slovenského školského systému a ich adaptáciou (šikana, nedostupnosť vzdelávania pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami). Okrem toho v rámci platformy relevantných aktérov koordinuje voľnočasové a integračné aktivity pre deti a mládež. Od augusta 2022 bol aj v Nitre (v Nitrianskom samosprávnom kraji) spustený projekt s názvom Podpora odídenkov z Ukrajiny vo vzdelávaní, ktorý zabezpečuje Národný inštitút vzdelávania a mládeže (NIVaM) v spolupráci s UNICEF. Cieľom projektu je poskytovať pedagógom a školám podporu v začleňovaní cudzincov do slovenského školstva (detí, žiakov i pedagógov)⁴³. Regionálni metodici, ktorých úlohou je poskytovanie priamej podpory a pomoci v integračnom procese detí a žiakov z Ukrajiny do slovenského vzdelávacieho systému, v rámci tohto projektu začali v Nitre a NSK aktívne pôsobiť od konca októbra 2022. Pri týchto aktivitách výrazne spolupracujú a komunikujú nielen so školskými zariadeniami, ale koordinujú sa hlavne s COMIN-om a viacerými relevantnými organizáciami (napr. s občianskym združením Mareena alebo IPČkom).

Pomoc so sprostredkovaním škôl a školských zariadení okrem toho na individuálnej úrovni poskytuje aj občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc núdzným a tiež Diecézna charita Nitra, od konca roka 2022 aj Slovenský Červený kríž – Územný spolok Nitra, ktorý v rámci svojej lokálnej Kancelárie prvého kontaktu zabezpečuje pomoc a asistenciu s umiestňovaním detí do školských a predškolských zariadení.

Pracovné a kariérne poradenstvo

Čiastočne sa poradenstvu v tejto téme (na individuálnej úrovni) venuje Diecézna charita Nitra, občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc núdzným. Pracovné poradenstvo a pomoc s hľadaním práce čiastočne poskytuje a zabezpečuje aj COMIN.

Koncom roka 2022 Migračné informačné centrum IOM začalo v Nitre so zriaďovaním jednej zo svojich regionálnych kancelárií, v rámci ktorých by, okrem iného, mali byť aktívne poskytované služby spojené s poskytovaním pracovného poradenstva a asistencie (podpora pri orientácii na trhu práce v SR, pomoc s hľadaním práce, úpravou životopisu a motivačného listu, príprava na pracovný pohovor), ale aj podpory vzdelávacích príležitostí pre ľudí z Ukrajiny.

Jazykové vzdelávanie

V apríli 2022 sa podarilo občianskemu združeniu Mareena v spolupráci s mestom Nitra a COMIN-om v priestoroch Centra voľného času rozbehnúť prvý nízkoprahový jazykový kurz slovenského jazyka, ktorý v priemere navštevovalo približne 50 odídenkov a odídenkýň z Ukrajiny za týždeň. Od júla 2022 bol spustený ďalší kurz v priestoroch Krajského osvetového strediska v Nitre, na sídlisku Chrenová, a paralelne prebiehala výučba aj v priestoroch Komunitného centra Klokočina v spolupráci s Nitrianskym centrom dobrovoľníctva (išlo o otvorené lekcie slovenského jazyka, na ktoré nebola potrebná registrácia vopred). Od novembra 2022 Mareena poskytovala ďalšie otvorené lekcie slovenského jazyka pre odídenkov a odídenkyne z Ukrajiny. Okrem toho Mareena od apríla do júna 2022 zrealizovala podporný jazykový kurz pre deti z Ukrajiny v spolupráci so Základnou školou s materskou školou Na Hôrke, ktorá v rámci Nitry dlhodobo hlási najväčší počet prijatých detí z Ukrajiny. Mareena tiež ponúka možnosti konverzácií v slovenčine v rámci pravidelného komunitného formátu – jazyková kaviareň, ktorú od novembra 2022 organizuje pravidelne dvakrát do mesiaca.

Komunitné centrum Mozaika (KC Mozaika) je dobrovoľnícka organizácia združujúca členov a členky Apoštolskej cirkvi na Slovensku – zboru Nitra. KC Mozaika začalo s realizáciou bezplatných jazykových kurzov slovenčiny primárne pre matky s deťmi z Ukrajiny vo svojich priestoroch materského komunitného centra v MediaHause v centre mesta už v marci 2022 a s krátkymi prestávkami ich realizovali nepretržite až do konca roka 2022. Výučbu slovenského jazyka zabezpečovali na dobrovoľníckej báze, z vlastných zdrojov zabezpečovali na kurzy aj občerstvenie, priestory, počas vyučovacích hodín zaistili aj tzv. babysitting alebo detský kútik pre deti. V rámci grantového projektu Nitrianskej komunitnej nadácie Nitra pomáha Ukrajine 2022 získali na výučbu slovenského jazyka aj finančnú podporu, prostredníctvom ktorej na určitý čas zabezpečili kurzy personálne a priestorovo.

Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku od konca augusta 2022 začala realizovať projekt na podporu začleňovania odídenkov a odídenkýň z Ukrajiny na Slovensku s cieľom poskytovania služieb a pomoci zraniteľným skupinám prostredníctvom komunitných, motivačných a vzdelávacích aktivít.⁴⁴ V priebehu nasledujúcich mesiacov mapovala situáciu a koordinovala sa s ďalšími lokálnymi aktérmi. Na konci novembra 2022 spustila v Nitre vzdelávacie kurzy slovenského jazyka pre odídenkov a odídenkyne z Ukrajiny.

Letný kurz slovenského jazyka pre deti z Ukrajiny zabezpečovalo z finančného grantu Nitrianskej komunitnej nadácie v rámci programu Nitra pomáha Ukrajine 2022 aj občianske združenie Podaj mi ruku Nitra. Kurzu sa zúčastnilo približne 20 detí.

Bezplatné jazykové kurzy slovenského jazyka pre odídenkov a odídenkyne (najmä pre dospelých) z Ukrajiny do konca roka 2022 poskytovala aj súkromná Jazyková škola VAGeS, nakoľko mala s výučbou slovenčiny ako cudzieho jazyka bohaté predchádzajúce skúsenosti. Okrem toho poskytuje jazykové vzdelávanie aj Migračné informačné centrum IOM, síce nie prezenčne priamo v Nitre, ale online. Bezplatné jazykové vzdelávanie pre deti a mládež poskytovalo v letných mesiacoch aj

43 Viac informácií dostupných online na Podpora odídenkov z Ukrajiny vo vzdelávaní: <https://NIVaM.sk/podpora-cudzincov/>

44 Viac informácií o tomto projekte je dostupných v článku: Evanjelická diakonia spustila integračný program pre odídenkov na celom území Slovenska: <https://www.diakonia.sk/evanjelicka-diakonia-spustila-integracny-program-pre-odidencov-na-celom-uzemi-slovenska-sme-priamo-v-lokalnych-komunitach-sme-blizko-domacim-aj-odidencom-informacia-o-projekte-evanjelickej-diakonie-ecav-na-slovensku/>

Educat – vzdelávacie centrum s. r. o., išlo o projekt podporený mestom Nitra v rámci grantovej výzvy Nitra pomáha Ukrajine.

Záujem o jazykové vzdelávanie je však enormný a dopyt po jazykových kurzoch je veľmi vysoký, prevyšuje kapacitu jazykových kurzov. Okrem vyššie uvedených prebieha podporné jazykové vzdelávanie aj priamo v školských zariadeniach. Príznačná pre jazykové kurzy je aj vysoká fluktuácia študentov a študentiek, nakoľko je situácia veľmi dynamická, časť ľudí zostáva v Nitre dlhobojšie, ale väčšie množstvo ľudí migruje ďalej (napr. naspäť na Ukrajinu, ale aj do iných slovenských lokalít alebo do zahraničia). Situácia sa ku koncu roka 2022 postupne stabilizuje, väčší záujem medzi utečeneckou komunitou je aj o platené kurzy slovenského jazyka rôznych súkromných jazykových škôl, ktoré je možné dať si preplatiť prostredníctvom národného projektu Pomáhame odídencom Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ÚPSVaR).⁴⁵

Rekvalifikačné kurzy

V rámci vyššie uvedeného národného projektu Pomáhame odídencom ÚPSVaR je možné získať finančný príspevok aj na ďalšie vzdelávacie kurzy, prostredníctvom ktorých môžu odídenci a odídenkyne z Ukrajiny na Slovensku nadobudnúť teoretické vedomosti aj praktické schopnosti a zručnosti potrebné pre ich sociálne začlenenie a integráciu na trh práce. V rámci tohto projektu môžu byť podporované rôzne profesijne orientované vzdelávacie kurzy, okrem vzdelávacích kurzov zameraných na získanie vodičského oprávnenia typu B. Ak budú mať odídenci záujem o vzdelávanie v oblasti kľúčových (prenositeľných) kompetencií, v rámci tohto projektu môžu byť podporené len kurzy zamerané na posilňovanie jazykových a počítačových kompetencií.

Okrem toho môžu odídenci a odídenkyne žiadať o finančný príspevok na vzdelávacie kurzy aj MIC IOM. Príspevok je možné využiť na vzdelávacie alebo rekvalifikačné akreditované kurzy (ako napríklad odborný kurz slovenského jazyka, účtovnícky kurz, kurz práce s PC, masérsky, kadernícky alebo kozmetický kurz atď.).⁴⁶

Ponuka miestnych kultúrnych inštitúcií

Takmer všetky kultúrne aktivity realizované v Nitre sú prístupné aj pre ľudí z Ukrajiny. Ak sa však zameriame na tie, ktoré sú vytvárané primárne pre ľudí z Ukrajiny alebo v spolupráci s nimi, v Nitre je v tejto oblasti realizované väčšie množstvo aktivít.

Nitrianska galéria ponúkala odídencom približne od marca do konca roka 2022 bezplatný vstup na prehliadku expozícií a výstav, ale aj účasť na všetkých aktivitách galérie. Krajské osvetové stredisko v Nitre ponúka ľuďom z Ukrajiny celoročne možnosť zapojiť sa do ich záujmových a voľnočasových aktivít, či už jednorazovo alebo dlhodobo. Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre už v prvej polovici marca 2022 ponúkala odídencom a odídenkyniam z Ukrajiny bezplatné využitie prístupu na internet, matkám s deťmi bezpečné útočisko na hranie a trávenie voľného času v detskom kútiku knižnice, bezplatné výpožičky kníh v ukrajinskom jazyku, pravidelne tiež realizuje rôzne tvorivé dielne prístupné aj pre ukrajinské deti a distribúciu kníh v ukrajinskom jazyku.

Priestor pre kultúru, kreativitu a komunitu – bod.K7 už od marca 2022 sprístupnil všetky svoje aktivity pre ľudí z Ukrajiny. V priebehu júna 2022 v spolupráci so Slovenskou humanitnou radou, COMIN-om a s finančnou podporou NKN zrealizovali 4 terapeutické workshopy s názvom UA therapy point, ktorých cieľom bola podpora psychického zdravia odídencom a odídenkýň z Ukrajiny.

Kreatívne, umelecké a coworkingové centrum Domof Creativity otvorilo všetky svoje aktivity aj ľuďom z Ukrajiny a mnohým organizáciám a inštitúciám, už od prvej polovice roka 2022 poskytovali svoje priestory na realizáciu svojich aktivít bez poplatku (hlavne aktivity angažovanej ukrajinskej komunity) alebo za zvýhodnený prenájom.

Kultúrne a komunitné centrum Hidepark okrem toho, že sprístupnilo všetky svoje aktivity ukrajinskej komunite, aktívne sa ich, a aj ďalších cudzincov, snažia zapájať do rôznych komunitných projektov, niektorí sú aj súčasťou komunity dobrovoľníkov, pomáhajú napríklad v komunitnej záhrade či pri rôznych kultúrnych podujatiach. Vďaka finančnej podpore NKN rozšírili svoje exteriérové priestory určené na piknikové aktivity, nakoľko boli vo veľkej miere využívané zo strany ukrajinskej komunity.

Komunitné aktivity

Komunitné aktivity v Nitre, ktoré sú zamerané na integráciu, podporu inklúzie a aktívne trávenie voľného času zabezpečujú viaceré organizácie, inštitúcie či iniciatívy. Pravidelné komunitné aktivity realizuje občianske združenie Mareena (tvorivé dielne pre deti aj dospelých, jazykové kaviarne, kultúrno-spoločensko-komunitné podujatia). Časť aktivít Mareena realizuje aj vďaka podpore Nitrianskej komunitnej nadácie, ale aj vďaka podpore UNICEF a UNHCR. Mareena realizuje komunitné aktivity v spolupráci s viacerými organizáciami a inštitúciami, napr. s kreatívnym centrom bod.K7, Domof Creativity, Gio v Nitre, Krajské osvetové stredisko v Nitre a iné.

Veľmi aktívnou organizáciou je aj Liga za duševné zdravie, ktorá pravidelne organizuje podujatia pre všetky vekové kategórie – deti, mládež, dospelých a seniorov. Od 13. októbra 2022 Liga v spolupráci s Diecéznou charitou Nitra a finančnou podporou Nitrianskej komunitnej nadácie začala realizovať pre odídencom a odídenkyne z Ukrajiny podporné stretnutia pod vedením psychológov. Ide hlavne o tvorivé aktivity pre deti a dospelých s možnosťou priateľských, ale aj odborných rozhovorov na rôzne témy.

Aktivity zamerané špecificky na deti a mládež

Aktivity zamerané na deti a mládež realizujú viaceré organizácie, ide hlavne o voľnočasové, kreatívne, podporné a vzdelávacie aktivity. Zabezpečujú ich viaceré organizácie, napríklad Liga za duševné zdravie, Mareena, COMIN, Centrum voľného času Domino, Bod.K7, Materské centrum KLOKANČEK, KC Mozaika, Centrum pre rodinu, Jazyková škola VAGeS, Centrum voľného času Domino, Krajské osvetové stredisko v Nitre a iné.

Občianske združenie Mareena v letných mesiacoch (júl a august 2022)

⁴⁵ Bližšie informácie o tomto národnom projekte sú dostupné online na: https://www.upsvr.gov.sk/narodne-projekty-oznamenia-o-moznosti-predkladania-ziadosti-o-poskytnutie-financneho-prispevku/narodny-projekt-pomahame-odidencom-nacionalnij-proekt-dopomagaemo-bizencam.html?page_id=1178638

⁴⁶ Migračné informačné centrum IOM – sociálne veci – vzdelávanie: <https://www.mic.iom.sk/sk/socialne-veci/vzdelavanie/490-ponakame-moznost-ziskat-financny-prispevok-na-vzdelavaci-rekvalifikacny-kurz.html>

s finančnou podporou UNICEF v Nitre zrealizovalo 6 týždňových denných activity campov pre takmer 120 detí vo veku 7 až 17 rokov, v spolupráci s Krajským osvetovým strediskom v Nitre a s kultúrno-kreatívnym centrom Domof Creativity. Ich cieľom bolo podporiť jazykovú a sociálnu adaptáciu detí na nové prostredie, socializáciu a prípravu na zaradenie do školského vzdelávacieho systému, spoznávanie Nitry návštevou zaujímavých miest a inštitúcií. Okrem toho Mareena v spolupráci s UNICEF v letných mesiacoch 2022 organizovala intenzívne denné jazykové kurzy pre takmer 80 detí a ďalšie voľnočasové aktivity pre deti a pre rodiny s deťmi.

Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku v spolupráci s COMIN-om v decembri 2022 zrealizovali kreatívne tvorivé dielne, ktorých sa zúčastnilo viac ako 300 detí z ukrajinskej komunity v Nitre.⁴⁷ Voľnočasové komunitné podujatia zamerané primárne na deti, mládež a rodiny realizujú aj Centrum pre rodinu, rôzne športové kluby (napr. Zápasnícky klub Corgoň Nitra, Modern gym).

Od júla 2022 v Nitre funguje aj Detský klub pre ukrajinské deti, ktorý zriadil a inicioval Jaguar Land Rover v spolupráci a v priestoroch Materského centra KLOKANČEK a tiež v spolupráci s Nitrianskym centrom dobrovoľníctva. Kapacita existujúceho Materského centra KLOKANČEK sa zvýšila o dvadsať miest a zariadenie získalo nový nábytok a technické vybavenie. Motívom bola snaha pomôcť deťom začleniť sa do miestneho prostredia a podporiť matky pri získaní času nájsť si stále zamestnanie. Klub je určený pre deti vo veku od 2,5 roka do 6 rokov. Programová štruktúra klubu je založená na kreatívnych a vzdelávacích workshopoch a kurzoch pre deti, pohybových aktivitách a relaxačnej časti. Pilotnú prevádzku klubu po dobu troch mesiacov personálne zabezpečovalo 5 osôb, z toho 3 osoby z Ukrajiny a dobrovoľníci z Nitrianskeho centra dobrovoľníctva.⁴⁸

Finančná podpora aktivít

V roku 2022 vyhlásila Nitrianska komunitná nadácia dve grantové výzvy na podporu aktivít v rámci riešenia krízovej situácie spojenej s príchodom odídencom a odídenkýň z Ukrajiny do Nitry. Išlo o grantové výzvy na podporu jazykového vzdelávania, integračných aktivít, podporu integrácie detí z Ukrajiny so špeciálnymi potrebami. Išlo o dva programy: Aby ľudia ľuďom pomáhali 2022 (podporené 3 projekty, prerozdelená suma 7 500 EUR) a Nitra pomáha Ukrajine (podporených 15 projektov, prerozdelená suma 7 275 EUR)⁴⁹. V spolupráci mesta a Nitrianskej komunitnej nadácie bolo 25. novembra 2022 otvorené druhé kolo grantovej výzvy Nitra pomáha Ukrajine (uzávierka 13. januára 2023), výzva je zameraná na materiálno-technickú a organizačnú podporu pri rôznych vzdelávacích aktivitách zameraných na sociálnu inklúziu detí ukrajinských odídencom, ktoré sú realizované najmä v predškolských zariadeniach a na základných školách v Nitre.⁵⁰

47 Viac informácií – Evanjelická diakonia podporuje detských utečencov, dostupné online na: <https://www.diakonia.sk/evanjelicka-diakonia-podporuje-detskych-utecencov/>

48 NITRA: Centrum pre deti ukrajinských utečencov pokračuje aj vďaka Jaguar Land Rover Slovakia. Dostupné online na: <https://www.nitranoviny.sk/nitra-centrum-pre-deti-ukrajinskych-utecencov-pokracuje-aj-vdaka-jaguar-land-rover-slovakia/>

49 Podrobné informácie o podporených projektoch a aktivitách sú dostupné v Správe o činnosti Nitrianskej komunitnej nadácie za rok 2022: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2023/01/20-Mat.-c.-24-2023.pdf>

50 Ďalšie informácie o tejto grantovej výzve sú dostupné online na: <https://nitra.sk/druhe-kolo-grantovej-vyzvy-nitra-pomaha-ukrajine-je-spustene/>

2.4. Aktívna ukrajinská komunita v Nitre

Podľa dostupných údajov ÚHCP bola ukrajinská komunita už v roku 2019 druhou najväčšou cudzineckou komunitou v Nitre, preto je pochopiteľné, že po vypuknutí vojnového konfliktu sa výrazne angažovali a zapájali do riešenia vzniknutej situácie a pomoci krajanom a krajan-kám prichádzajúcim do Nitry. V nasledujúcej časti sa pokúsime stručne popísať vybrané integračné iniciatívy, do ktorých sa zapojili Ukrajinci a Ukrajinky medzi februárom a decembrom 2022.

K jednej najzásadnejšej aktivite pomoci je možné zaradiť vznik facebookovej skupiny [Pomoc pre ľudí z Ukrajiny. Nitra. Допомога українцям. Нітра](#) (vytvorená bola 26. februára 2022 a k 13. decembru 2022 mala táto skupina vyše 2 600 členov a členiek). Ide o najväčšiu facebookovú skupinu slúžiacu na zdieľanie informácií pre pomoc utečencom a utečenkám v Nitrianskom samosprávnom kraji. Ide o jeden z najrelevantnejších a najaktívnejšie využívaných komunikačných kanálov ukrajinskej komunity v Nitre, ktorá sa týka pomoci ľuďom na úteku. Okrem toho fungujú aj viaceré skupiny v rámci komunikačnej platformy Telegram. Čo sa týka aktívnej ukrajinskej komunity v Nitre, mnohí jednotlivci sa aktivizovali už počas prvých dní po invázii ruských vojsk na Ukrajinu a v čase príchodu prvých ľudí utekajúcich z Ukrajiny do Nitry sa koordinovali v rámci svojich sociálnych sietí a osobných kontaktov. Išlo nielen o Ukrajincov a Ukrajinky žijúcich v Nitre ešte pred februárom 2022, ktorí mali znalosť slovenčiny a ukrajinčiny, ako aj lokálnych kontextov, ale postupne sa do podpory, pomoci a asistencie zapájali aj samotní utečenci a utečanky. Išlo hlavne o oblasti poskytovania základnej podpory a relevantných informácií k možnostiam ubytovania a stravovania, ale neskôr aj aktivity v rámci doplnkových integračných aktivít. Často išlo jednorazové a krátkodobé dobrovoľnícke aktivity, ale mnohí sa zapájajú aj dlhodobo. Napríklad v rámci spolupráce s COMIN-om sa Ukrajinci a Ukrajinky zapájali primárne ako tlmočníci a pracovníci Miesta prvého kontaktu. Viacerí z nich, ktorí začínali pracovať ako dobrovoľníci či dobrovoľníčky v COMIN-e alebo vo Veľkokapacitnom centre Nitra pracujú vo viacerých relevantných organizáciách už ako zamestnanci a zamestnankyne.

Ďalšie organizácie, do ktorých sa zapájala angažovaná ukrajinská komunita formou dobrovoľníckej činnosti: Mareena, Pokoj a dobro – pomoc núdznym, Podaj mi ruku, Diecézna charita Nitra, Komunitné centrum Mozaika a iné. Ukrajinskí dobrovoľníci a dobrovoľníčky sa angažovali aj ako tlmočníci do/z ukrajinského jazyka napríklad pre potreby Oddelenia cudzineckej polície v Nitre (Kalvárska 2) v súvislosti s vybavovaním žiadostí o dočasné útočisko.

Ďalšie rôznorodé formy a spôsoby angažovania sa ukrajinskej komunity: organizácia jarného upratovania v Mestskom parku na Sihoti v Nitre, realizácia vzdelávacích aktivít (hlavne podpora v jazykovom vzdelávaní formou doučovania detí alebo dospelých), podporné stretnutia, šírenie relevantných a aktuálnych informácií v ukrajinskom jazyku, poskytovanie ubytovacích kapacít, asistenčné služby a sprevádzanie na úradoch, u lekárov, pomoc s hľadaním práce, doučovanie školských predmetov, základná socio-kultúrna orientácia a poradenstvo v oblasti bývania, práce, vzdelávacieho systému, distribúcia detských kníh v ukrajinskom jazyku, organizácia a participácia na voľnočasových a kreatívnych aktivitách.

3. Vyhodnotenie existujúcej siete pomoci a služieb (SWOT analýza²⁴)

V nasledujúcej analýze sme sa zamerali na vyhodnotenie pomoci ľuďom z Ukrajiny z dvoch perspektív. Hodnotili sme: 1) úroveň mobilizácie miestnych aktérov, ich spoluprácu a koordináciu a 2) dostupnosť a kvalitu služieb pre ľudí z Ukrajiny. Jednotlivé body odrážajú výsledky rešerše, praktickej skúsenosti, ako aj pohľad zástupcov a zástupkýň miestnych organizácií, s ktorými boli vedené rozhovory. Niektoré pomenované oblasti pritom presahujú kompetencie miestnej či mestskej úrovne a vyžadujú aktívnejšiu úlohu centrálnych štátnych inštitúcií.

Silné stránky

1. Skúsenosť mesta s témou mobility a integrácie pred februárom 2022
2. Kontaktné miesto pre utečencov a utečenky z Ukrajiny
3. Dostupnosť informácií pre ľudí z Ukrajiny
4. Snaha o systematizáciu podpory ľuďom z Ukrajiny
5. Angažovanie a mobilizácia lokálnej občianskej spoločnosti

Slabé stránky

1. Nepostačujúca koordinácia a komunikácia na úrovni lokálnych aktérov
2. Nedostatok relevantných informácií a dát na lokálnej úrovni
3. Nedostatočné pokrytie reálnych potrieb utečencov a utečieniek z Ukrajiny
4. Nepostačujúca podpora vo vzdelávaní detí a mládeže z Ukrajiny
5. Nedostatok inkluzívnych doplnkových integračných aktivít

Príležitosti

1. Rozdelenie koordinačnej agendy na jednotlivé témy alebo oblasti integračných aktivít
2. Využitie potenciálu lokálnej angažovanej občianskej spoločnosti
3. Cielené zabezpečovanie potrieb a služieb na základe relevantných dát
4. Zaistenie udržateľnej a systematickej agendy pre integráciu utečencov a utečenkýň z Ukrajiny
5. Zvyšovanie informovanosti a povedomia o témach spojených s integráciou, budovanie kapacít na lokálnej úrovni a práca s verejnosťou

Riziká

1. Absencia dlhodobých systematických riešení
2. Neúmerná administratívna a byrokratická záťaž
3. Nejasnosť kompetencií a zodpovednosti za realizáciu vybraných oblastí podpory a integračných aktivít
4. Nedostatočný prístup k zdravotnej starostlivosti

Predchádzajúca skúsenosť mesta s témou migrácie a integrácie cudzincov

Ešte pred februárom 2022 boli v meste vytvorené služby podporujúce integračné aktivity cudzincov a cudziniiek (špeciálne aj pre utečencov a utečenky). Vďaka tejto skúsenosti sa mesto Nitra mohlo už v prvých dňoch od vypuknutia mimoriadnej situácie mobilizovať a koordinovať v rámci existujúcej siete lokálnych relevantných aktérov (tzv. spolupracujúca platforma COMIN). To umožnilo veľmi rýchlu a efektívnu reakciu miestnej samosprávy a vzájomnú koordináciu kľúčových mestských, neziskových organizácií či súkromných spoločností a tiež angažovanej lokálnej občianskej spoločnosti a rozsiahlej siete dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Následne bolo jednoduchšie koordinovať sa aj s mnohými ďalšími organizáciami, ktoré síce nemali predchádzajúcu skúsenosť s prácou s ľuďmi na úteku, ale pohotovo reagovali a dopĺňali nepokryté či nedostatočne pokryté potreby ľudí z Ukrajiny prichádzajúcich do Nitry.

Snaha o systematizáciu podpory ľuďom z Ukrajiny

Aktivita a angažovanosť MsÚ Nitra a vzájomná komunikácia a koordinácia v rámci lokálnej siete aktérov postupne posilňuje vzájomnú spoluprácu viacerých organizácií a inštitúcií a vytvára tak systematickejšiu podporu pre ľudí z Ukrajiny. Cieľom je neduplikovať vybrané aktivity a služby, ale efektívne sa zamerať na absentujúce riešenia, ktoré táto krízová situácia každodenne prináša. Mesto Nitra zároveň prostredníctvom COMIN-u buduje aj tzv. platformu spolupracujúcich organizácií. S nimi postupne uzatvára aj formálne memorandá o spolupráci, ktoré sú schvaľované mestským zastupiteľstvom.

Kontaktné miesto pre utečencov a utečenky z Ukrajiny (COMIN)

Kontaktné miesto pre cudzincov v Nitre (COMIN), ktoré vzniklo ešte pred februárom 2022, sa výrazne mobilizovalo a už v prvých dňoch fungovalo nielen ako krízové miesto pre ľudí s dočasným útočiskom, ale prebralo aj funkciu krízového riadenia, koordinácie aktivít a priameho riešenia potrieb ľudí s dočasným útočiskom. COMIN zabezpečuje základné služby a pomoc utečencom a utečenkám pri vybavovaní ubytovania, stravy, materiálnej pomoci, lekárskej starostlivosti, dávok v núdzi, sociálnej a právnej pomoci. Poradenstvo poskytuje nielen pre odídencom, ale i pre občanov Nitry a pre inštitúcie riešiace problémy v súvislosti s príchodom a pobytom odídencom. COMIN koordinuje priamo mesto Nitra (MsÚ) prostredníctvom koordinátorky integrácie cudzincov v Nitre, čo sa javí ako kľúčové pre udržateľné a efektívne fungovanie.

Angažovanosť a mobilizácia lokálnej občianskej spoločnosti

K riešeniu vybraných situácií spojených s príchodom utečencov a utečieniek z Ukrajiny výrazne prispela mobilizácia a angažovanie sa ukrajinskej komunity, ale aj obyvateľov a obyvateľiek mesta. Ukrajinky a Ukrajinci, ktorí v Nitre žijú dlhodobejšie, sa zapojili do dobrovoľníckych aktivít spojených s tlmočením či priamou asistenciou a sprevádzaním odídencom a odídenkýň v rámci relevantných inštitúcií, úradov či zdravotníckych zariadení v meste (zapojili sa do tímu COMIN-u, Mareeny, Podaj mi ruku, Pokoj a dobro – pomoc núdznym, Diecéznej charity a iných). Okrem takéhoto zapojenia ukrajinská komunita pomáhala aj v rámci vlastných osobných kontaktov a vybudovanej siete. Priamo sa zapájali do aktivít spojených so šírením relevantných informácií v ukrajinskom jazyku cez sociálne siete a rôzne komunikačné kanály a platformy. Do priamej pomoci sa zapojili aj ďalší obyvatelia a obyvateľky mesta, najmä formou poskytovania súkromných ubytovacích kapacít či zapojením sa do finančných a materiálnych zbierok.

Dostupnosť informácií pre ľudí z Ukrajiny

Mesto Nitra (MsÚ), ale aj ostatní relevantní aktéri majú od začiatku krízovej situácie veľkú snahu o aktívnu, dostupnú a efektívnu komunikáciu voči utečencom a utečenkám z Ukrajiny. Okrem priamych poradenských a informačných služieb COMIN-u formou osobných a telefonických konzultácií (tzv. hotline), COMIN zriadil už v prvých týždňoch na svojej webovej stránke podstránku ukrajina.comin.sk, ktorá je dostupná v ukrajinčine a nachádzajú sa tu relevantné a aktualizované informácie o dostupných službách, pomoci a podpore nielen na lokálnej, ale aj národnej úrovni. Zároveň je táto podstránka intenzívne využívaná aj ako zdroj informácií pre lokálne organizácie, inštitúcie, ale aj jednotlivcov poskytujúcich služby alebo integračné aktivity pre ľudí s dočasným útočiskom. Okrem toho sa ako veľmi efektívne javia aj sociálne siete (najmä podporné skupiny na Facebooku) a komunikačné platformy (podporné komunikačné skupiny v aplikácii Telegram), v rámci ktorých dostupnosť relevantných informácií zabezpečuje angažovaná ukrajinská komunita, ale i mnohí z kľúčových aktérov.

Nedostatočná koordinácia a komunikácia na úrovni lokálnych aktérov

V prvých troch mesiacoch od napadnutia Ukrajiny bola komunikácia a koordinácia pomoci prichádzajúcim Ukrajincom a Ukrajinčankám realizovaná najmä zo strany aktérov na úrovni mestského krízového štábu (jednotlivé odbory MsÚ Nitra, zástupcovia vybraných organizácií a inštitúcií) a okresného krízového štábu. Neskôr koordináciu prevzal COMIN v rámci svojej agendy budovania platformy spolupracujúcich organizácií. Tá sa však od mája do októbra 2022 venovala primárne koordinácii za účelom riešenia konkrétnych výziev a situácií (napr. súvisiacich so zabezpečovaním materiálnej a finančnej pomoci, jazykového vzdelávania, doplnkových integračných a voľnočasových aktivít a pod.). Až v októbri 2022 prebehlo spoločné stretnutie relevantných organizácií a inštitúcií na úrovni mesta. To vzbudzuje medzi samotnými aktérmi frustráciu, cítia sa nedostatočne zapájaní, popri prípade nedocenení. Zároveň takáto absencia koordinácie vedie k nedostatočnému alebo, naopak, k nadmernému až duplicitnému poskytovaniu základnej aj doplnkovej integračnej podpory. Spôsobuje tiež zmätok pre prijímateľov daných služieb, pre ktorých je často náročné identifikovať, kto, kde, kedy a aké služby a aktivity ponúka a realizuje.

Nedostatok relevantných informácií a dát na lokálnej úrovni

Na lokálnej úrovni síce od marca do decembra 2022 prebiehali viaceré aktivity týkajúce sa mapovania situácie a zisťovania potrieb medzi utečencami a utečenkami z Ukrajiny, boli však realizované parciálne, nekoordinovane a často aj duplicitne v rámci agendy medzinárodných organizácií alebo vybraných lokálnych aktérov. To na jednej strane spôsobilo odmeranosť a neochotu viacnásobného zapojenia sa do prieskumov medzi samotnými ľuďmi z Ukrajiny, ale aj jednotlivými aktérmi na lokálnej úrovni. Zároveň sa samotné mesto ani spolupracujúci aktéri často nedostanú k výsledkom týchto prieskumov, a tak nedisponujú relevantnými dátami, čo spôsobuje komplikácie pri adresnom nastavovaní služieb a aktivít na lokálnej úrovni. Z dôvodu viacerých obmedzení a reštrikcií nie je možné vzájomné zdieľanie dát a informácií na úrovni mesta, VÚC či jednotlivých organizácií. Preto je v niektorých situáciách náročné adresne reagovať na identifikované potreby. Tok a obsah dát a informácií je preto nepostačujúci, nekomplexný alebo v niektorých oblastiach úplne absentuje.

Nedostatočné pokrytie reálnych potrieb utečencov a utečieniek z Ukrajiny

Absencia systematického mapovania a efektívnych nástrojov na podporu ľudí z Ukrajiny, dočasnosť nastavených opatrení či nedostatočná komunikácia a koordinácia medzi jednotlivými aktérmi spôsobuje, že niektoré potreby utečencov a utečieniek sú pokrývané iba čiastočne (jazykové vzdelávanie dospelých, detí a mládeže; identifikácia a asistancia zraniteľným osobám alebo skupinám osôb, podpora v zamestnávaní a kariérom

poradenstve), absentujú alebo sa, naopak, duplikujú (napríklad podobnosť a neefektívnosť voľnočasových aktivít). Zároveň sa často nezohľadňujú špecifické individuálne potreby pri poskytovaných službách alebo aktivitách.

Nepostačujúca podpora vo vzdelávaní detí a mládeže z Ukrajiny

Podstatnou komplikáciou na lokálnej úrovni, ktorá je identifikovaná hlavne od septembra 2022, je nedostatočná integrácia detí a mládeže do školských zariadení, resp. do slovenského vzdelávacieho systému. Táto komplikácia je spôsobená najmä nedostatočnou kapacitou mestských a súkromných materských a základných škôl. Ďalšími bariérami v tejto oblasti sú: nejasné usmernenia a metodické materiály z MŠVVaŠ SR a aj nedostatočná aktivita Regionálneho úradu školskej správy v Nitre; nedostatok alebo absencia pedagogických asistentov; nedostatočná jazyková príprava na školách formou jazykových kurzov v školských zariadeniach; nejasné alebo absentujúce metodické usmernenia vyučovania slovenského jazyka detí cudzincov; nedostatočná psychologická podpora a starostlivosť o duševné zdravie detí na školách; nejasné alebo nedostatočné metodické usmernenia k hodnoteniu integrovaných žiakov a žiačok. Komplikácie často spôsobuje aj to, že rodičia detí a mládeže z Ukrajiny nedostatočne rozumejú spôsobu fungovania slovenského vzdelávacieho systému alebo nie sú dostatočne motivovaní umiestňovať svoje deti do slovenských škôl, čo spôsobuje, že mnohé deti zostávajú na online vyučovaní a mimo formálneho slovenského školského systému. Rozdielnosť fungovania vzdelávacieho systému na Ukrajine a na Slovensku spôsobuje aj komplikácie pri zaradovaní do jednotlivých ročníkov (týka sa to najmä študentov a študentiek stredných škôl, tie sú však v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC).

Nedostatok inkluzívnych doplnkových integračných aktivít

Mnohé z voľnočasových, komunitných, preventívnych či podporných aktivít v meste prebiehajú v uzavretých skupinách výlučne za prítomnosti utečencov a utečieniek z Ukrajiny. Často nie je zohľadnená rozmanitosť obyvateľstva v lokalite a nekladie sa dôraz na inkluzívny prístup pri organizovaní týchto aktivít. Absentuje tak systematické vytváranie príležitostí na vzájomné prepájanie a vytváranie vzťahov medzi prichádzajúcimi ľuďmi z Ukrajiny a lokálnymi obyvateľmi a obyvateľkami.

Rozdelenie koordinačnej agendy na jednotlivé oblasti integračných aktivít

Kľúčovým prvkom efektívnej koordinácie je pravidelné a systematické zdieľanie informácií a mapovanie aktivít medzi všetkými relevantnými aktérmi, ktorí sa zapájajú do procesu integrácie ľudí z Ukrajiny. Sieťovaním a participatívnym prístupom založeným na partnerstvách je možné vytvoriť stabilnú podpornú sieť zloženú nielen z mimovládnych organizácií, ale aj verejných a súkromných subjektov. Efektívnym nástrojom pre vzájomnú koordináciu a sieťovanie môže byť koordinácia v rámci jednotlivých oblastí podpory a aktivít pre utečencov a utečenký z Ukrajiny. Vhodná by bola koordinácia v nasledujúcich oblastiach: oblasť vzdelávacích aktivít pre deti, mládež a dospelých; oblasť poskytovania materiálnej pomoci a hygienických prostriedkov; oblasť doplnkových integračných, voľnočasových, preventívnych a komunitných aktivít; oblasť podpory zamestnania, pracovného a kariérneho poradenstva a iné. Bolo by prínosom, keby každá z oblastí mala aj vhodného odborného garanta, ktorý by zabezpečoval kontrolu nad kvalitou poskytovaných služieb. Môže ísť o lokálne platformy, ktorých cieľom nebude iba vzájomná koordinácia, ale aj posilnenie informovanosti, podpora diskusie o potrebných riešeniach identifikovaných výziev či príprava parciálnych akčných plánov pre dané oblasti podpory.

Využitie potenciálu lokálnej ukrajinskej komunity

Zvládnutie krízovej situácie bolo možné aj vďaka enormnému úsiliu občianskej spoločnosti vrátane ukrajinskej komunity v Nitre. Ide o jednotlivcov či rodiny, ktoré v meste bývajú dlhodobejšie, no postupne sa do pomoci zapájajú už aj utečenci a utečenký z Ukrajiny, ktorí do Nitry prišli po februári 2022. Vyriešili svoje základné potreby a v súčasnosti sa angažujú v pomoci iným. Lokálna ukrajinská komunita sa angažuje aj naďalej a predstavuje tak značný potenciál na riešenie špecifických výziev či každodenných situácií. Predstavuje zdroj ľudských kapacít, disponuje znalosťou kontextu a má schopnosť rýchlo reagovať na vzniknuté potreby. Na lokálnej úrovni môže byť priamo zapojená v rámci terénnej práce so zreteľom na možnosť identifikovať a podchytiť ľudí so špeciálnymi potrebami či osoby alebo skupiny osôb ohrozené sociálnym vylúčením. Aktívne prizvanie Ukrajincov a Ukrajiničiek do integračných a podporných aktivít a služieb umožňuje hlbšie preniknúť do ukrajinskej komunity, adresne šíriť relevantné a overené informácie z/do komunity.

Cielené zabezpečovanie potrieb a služieb na základe relevantných dát

Kľúčové pre ďalšie fungovanie a zacielenie podporných opatrení je disponovať potrebnými dátami a nastavením procesov ich zberu, analýzy a efektívneho využívania. Bude potrebné nielen posilnenie pravidelného zberu dát a monitorovanie meniacej sa situácie, ale hlavne spracovanie, vyhodnotenie týchto informácií a následné zdieľanie a sprostredkovanie zistení a dát medzi relevantnými aktérmi. Takýmto spôsobom by sa mohla zvýšiť informovanosť o situáciách, v ktorých sa utečenci a utečenký z Ukrajiny nachádzajú. Kľúčová je identifikácia reálnych potrieb a zisťovanie, ktoré oblasti podpory a asistencie sú nepokryté alebo pokryté iba čiastočne či nedostačujúco. Je potrebné zohľadňovať rozmanitosť ľudí prichádzajúcich z Ukrajiny a pri nastavovaní a priamom poskytovaní podpory a integračných aktivít brať ohľad na ich individuálne potreby. Napríklad v prípade plánovania vzdelávacích aktivít, špeciálne jazykových kurzov,

bude potrebné zohľadniť, že časť ľudí sa na nich môže zúčastňovať iba v konkrétnych časoch, keďže pracujú na zmeny alebo sú matkami-samoživiteľkami. Špeciálnu pozornosť je potrebné zamerať na aktivity pre deti a mládež, ktoré nie sú zapojené do slovenského školského vzdelávacieho systému (adaptačné kurzy, doučovanie školských predmetov, predprimárne vzdelávanie, detské kluby). Nevyhnutne potrebné bude podporiť a rozšíriť služby zamerané na nízkoprahové jazykové vzdelávanie prepojené s interkultúrnou orientáciou. V budúcnosti treba tiež posilniť oblasť podpory a rozvoj zručností a kompetencií potrebných pre pracovný trh (služby kariérneho poradenstva a poradenstva v oblasti podnikania), ale i voľnočasové a dobrovoľnícke programy na zvýšenie sociálnej inklúzie ľudí z Ukrajiny v meste.

Zaistenie udržateľnej koordinácie agendy pre integráciu cudzincov a cudziničiek

V krátkodobej perspektíve bude potrebné vytvoriť akčný plán pre príchod veľkej skupiny utečencov a utečeničiek z Ukrajiny a stratégie integrácie na úrovni mesta, okresu a kraja. Z dlhodobého hľadiska môže mesto pri dobrom a efektívnom nastavení koordinujúcej platformy lokálnych inštitúcií, medzinárodných organizácií, mimovládnych organizácií, súkromného sektora a občianskej spoločnosti efektívne a systematicky podchytiť agendu integrácie cudzincov a cudziničiek tak, aby nefungovala iba dočasne, ale dlhodobo a udržateľne. Proces formulovania lokálnej integračnej stratégie je potrebné realizovať participatívne, so zapojením spolupracujúcej platformy. Pozícia koordinátorky integrácie, ktorá vznikla na MsÚ v Nitre, má veľký potenciál dlhodobého a koncepčného vedenia agendy. Ten by bolo vhodné doplniť aj krajskými a regionálnymi koordinátormi integrácie cudzincov. Prioritou by malo byť zakomponovanie programov sociálnej inklúzie cudzincov do relevantných koncepčných, strategických či rozvojových materiálov mesta (napr. do Integrovanej územnej stratégie mesta), systematicky podporovať grantové a dotačné programy na zvýšenie sociálnej inklúzie cudzincov s cieľom zapojenia aj menších iniciatív, organizácií a občianskych združení či jednotlivcov a skupín osôb, napr. z aktívnej nitrianskej ukrajinskej komunity.

Zvyšovanie povedomia o témach spojených s integráciou cudzincov a cudziničiek

Aj na lokálnej úrovni je v budúcnosti potrebné zamerať sa na zvyšovanie informovanosti a podporu spoločenskej akceptácie voči cudzincami a cudziničkami, napríklad prostredníctvom informačných kampaní, školiacich programov a vzdelávacích aktivít o témach spojených s diskrimináciou, xenofóbiou, stereotypmi a predsudkami vo vzťahu k migrácii a integrácii. Informačná kampaň zameraná na práva a možnosti integrácie by mala byť zameraná aj na utečencov a utečenký z Ukrajiny. Špeciálnu pozornosť je potrebné venovať informovaniu a budovaniu kapacít lokálnych komunit pri práci s cudzincami, cudziničkami a špecificky s držiteľmi dočasnej ochrany. Prioritou by malo byť vzdelávanie pracovníkov lokálnej samosprávy, relevantných odborov či pracovníkov a tiež štátnych inštitúcií, aby dokázali poskytovať adekvátne služby (interkultúrne tréningy, integračné workshopy, dlhodobá konzultačná podpora, psychosociálna podpora pre pomáhajúcich). Bude potrebné systematicky sa zamerať aj na podporu profesijného rozvoja vzdelávacích inštitúcií, učiteľov a riadiaceho personálu, so zameraním sa na integráciu – nielen ukrajinských detí, ale všeobecne detí cudzincov.

Absencia dlhodobých systémových riešení

Veľké riziko predstavuje nesystémovosť podpory zo strany štátu, dočasnosť väčšiny opatrení, ale aj nízka angažovanosť kraja a vyššieho územného celku pri riešení krízovej situácie, ktorá nastala s príchodom utečencov a utečieniek z Ukrajiny. Systémové riešenia nie je možné dlhodobo nahrádzať dočasnými opatreniami. Samosprávy nesú kľúčovú zodpovednosť nielen za krízový, ale aj integračný proces. Potenciálnym problémom je aj udržateľnosť štátnych projektov a nekoncepčnosť agendy. Riziko predstavuje aj výrazná fluktuácia a neskúsenosť personálnych kapacít s integračnou agendou (potreba zaúčania, vyčerpanosť, dlhé štartovanie projektov). Okrem toho sa pri pokrývaní niektorých aktivít a služieb nedá dlhodobo spoliehať na neziskové organizácie, dobrovoľníkov a dobrovoľníčky, je potrebné nastaviť systémové riešenia na národnej, krajskej a lokálnej úrovni (napríklad v oblasti bývania, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti).

Neúmerná administratívna a byrokratická záťaž pre samosprávu

Štátnym úradníkom a pracovníkom samospráv pribudla agenda, na druhej strane však nie je podporované navšňovanie personálnych kapacít, dochádza k preťaženiu štátnych inštitúcií, jednotlivých miestnych úradov, odborov a pod. Viacerí aktéri sa dlhodobo sťažujú na komplikovanú administratívu a veľkú byrokratickú záťaž pri zabezpečovaní takmer všetkých procesov (ubytovanie cez štátny program, pravidelná mesačná evidencia a zmena adresy odídencom a odídenkýň, zaraďovanie detí do škôl a ich integrácia, refundácia nákladov za ubytovanie súkromným osobám, sociálne služby a pod.). Pre zvládnutie krízovej situácie je kľúčové, aby všetky opatrenia, ktoré sa realizujú, boli definované čo možno najjednoduchšie a najzrozumiteľnejšie pre koncového používateľa. Situácia na Ukrajine i situácia jednotlivcov – utečencov a utečieniek z Ukrajiny sa dynamicky vyvíja, preto je kľúčové mať agendu nastavenú čo možno najflexibilnejšie a jednotlivé kroky pružne upravovať podľa vývoja situácie. Je nutné posilňovať kapacity, hlavne v najexponovanejších oblastiach sociálnej a zdravotnej starostlivosti.

Nejasnosť kompetencií za realizáciu vybraných oblastí integračnej podpory

Na prijatie a zapojenie ukrajinských utečencov a utečieniek do slovenskej spoločnosti chýba jasná vízia s priebežne aktualizovaným akčným plánom a krokmi, čo a ako chceme v oblasti vzájomného spolužitia dokázať. Nastaveným opatreniam často chýba mechanizmus sledovania plnenia úloh. Nie je jasné, kto je za

určité oblasti podpory zodpovedný. Nedostatočne je vyriešená priama realizácia určitých služieb asistencie a podpory, a to nielen na úrovni národnej, ale i krajskej a lokálnej. Jednou z komplikovaných otázok naďalej ostáva, či existujú dostatočné kapacity na exekutívu. V niektorých oblastiach sa ukazuje, že potreby utečencov a utečieniek z Ukrajiny sú identifikované na dostatočnej úrovni, ale proces podpory a pomoci zlyháva, niektoré služby sú v meste nedostupné alebo nedostatočne pokryté (predškolské vzdelávanie, oblasť poskytovania zdravotnej starostlivosti, asistencia pri hľadaní ubytovania, sociálna starostlivosť). Nie sú jasne určené kompetencie kľúčových aktérov, často zostáva riešenie zložitých situácií na samospráve alebo neziskovom sektore. Nie je vyriešené, kto je zodpovedný za implementáciu a či bude dostatok kapacity pre výkon agendy.

Nedostatočný prístup k zdravotnej starostlivosti

Slovenská republika umožnila držiteľom a držiteľkám dočasnej ochrany vstup do systému verejného zdravotného poistenia – majú nárok na bezplatnú neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Rozsah tejto zdravotnej starostlivosti je však často neprehľadný, nejasný a spôsobuje komplikácie všetkým zainteresovaným stranám. Utečenci a utečienky z Ukrajiny nedostatočne poznajú svoje práva a možnosti, chýba osveta v tejto téme, komplikácie spôsobuje aj jazyková bariéra. V niektorých prípadoch nie je jasné, ktoré úkony pokrýva bezplatná neodkladná zdravotná starostlivosť. Nejasné je aj to, čo všetko odídencom a odídenkýňami z Ukrajiny poskytuje SR v rámci verejného zdravotného poistenia – ktoré úkony sú bezplatné a ktoré hradené. Zdravotnícke zariadenia a personál k jednotlivým úkonom pristupujú individuálne, nariadenia sú v mnohých prípadoch interpretované subjektívne. Ľudia s dočasným útočiskom sú častokrát bezradní a uhrádzajú poplatky za také úkony, ku ktorým by mali mať bezplatný prístup. Zdravotníckym zariadeniam a personálu chýbajú jasné inštrukcie a metodické usmernenia. Zaistenie poskytovania zdravotnej starostlivosti je najviac limitované nedostatkom zdravotníckych pracovníkov a pracovníčok. Riešením by bolo navšňovanie počtu personálnych kapacít, ale keďže ide o regulované povolanie, tento proces je výrazne časovo aj kapacitne obmedzený. Nedostatočne je v rámci mesta pokrytá aj informovanosť utečencov a utečieniek o existujúcich poskytovateľoch zdravotných služieb – chýba prehľadne spracovaná sieť zdravotníckych zariadení, ktorú môžu v meste využívať.

4. Mapa kľúčových aktérov a poskytovateľov služieb pre ľudí z Ukrajiny

Mestské, regionálne a štátne inštitúcie

Centrum právnej pomoci

- poskytovanie bezplatného právneho poradenstva pre utečencov a utečenky z Ukrajiny

Centrum voľného času Domino

- poskytovanie priestorov pre potreby Kontaktného miesta pre cudzincov v Nitre – COMIN
- realizácia voľnočasových záujmových aktivít pre deti a mládež

COMIN (Komunitné centrum pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre/Miesto prvého kontaktu pre cudzincov v Nitre)

- poskytovanie informačno-poradenských, asistenčných a právnych služieb (pomoc pri vybavovaní ubytovania, stravy, materiálnej pomoci, lekárskej starostlivosti, dávok v núdzi, sociálnej pomoci, ako aj informovanie odídencom o ich právach a povinnostiach)
- zabezpečovanie spolupracujúcej platformy s verejnými aj súkromnými inštitúciami na lokálnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni
- právne poradenstvo mestským inštitúciami vrátane supervízie agendy poradenského centra pre odídencom a poskytovania právnej podpory pre partnerské organizácie
- participácia na nastavovaní politiky integrácie a stratégie s vládnymi, mimovládnyimi a medzinárodnými organizáciami, najmä IOM, UNHCR, UNICEF, MČK a SČK

Krajská knižnica Karola Kmeťka

- zabezpečenie bezpečného útočiska matkám s deťmi v detskom kútiku
- bezplatné výpožičky kníh v ukrajinskom jazyku a prístup na internet
- realizácia tvorivých dielní dostupných aj pre ukrajinské deti a mládež
- distribúcia kníh v ukrajinskom jazyku

Krajské osvetové stredisko v Nitre

- spolupráca na realizácii kurzov slovenského jazyka a letných táborov pre deti a mládež – utečencov a utečenky z Ukrajiny (v spolupráci s OZ Mareena)
- realizácia voľnočasových a záujmových aktivít pre dospelých, deti a mládež

Mesto Nitra/Mestský úrad Nitra

- spolupráca s Nitrianskou komunitnou nadáciou na prevádzkovaní COMIN-u
- riešenie vzniknutej krízovej situácie koordináciou a realizáciou stretnutí krízových štábov
- materiálna a symbolická podpora organizáciám a inštitúciami zapájajúcim sa do riešenia vzniknutej krízovej situácie

- zabezpečenie priestorov na poskytovanie núdzového krátkodobého krízového ubytovania
- komunikácia voči verejnosti prostredníctvom oficiálnej webovej a facebookovej stránky
- koordinácia a zabezpečenie materiálnych a humanitárnych zbierok
- vyčlenenie personálnych kapacít MsÚ Nitra a zapojenie viacerých mestských odborov do riešenia situácie (Odbor školstva, Odbor sociálnych vecí, Evidencia obyvateľov), zapojenie mestských častí
- spolupráca na nastavovaní politiky integrácie a stratégie s vládnymi, mimovládnyimi a medzinárodnými organizáciami, najmä IOM, UNHCR, UNICEF, MČK a SČK

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR)

- projekt: [Predchádzanie krízovým situáciám vo vzťahu k občanom Ukrajiny na území SR](#)
- realizácia opatrení prostredníctvom návštev a komunikácie v mieste vzniku krízovej situácie (poskytovanie konzultácií s odborníkmi v oblasti psychológie, sociálnej práce, supervízie, mediácie a špeciálnej pedagogiky)

NIVaM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže

- v spolupráci s UNICEF – projekt [Podpora odídencom z Ukrajiny vo vzdelávaní](#)
- priame poradenstvo a metodická podpora škôl v jednotlivých regiónoch, zabezpečená regionálnymi koordinátormi
- profesijný rozvoj vzdelávacích inštitúcií, učiteľov a riaditeľov so zameraním na integráciu ukrajinských detí a žiakov
- jazykové kurzy slovenského jazyka a certifikáty pre ukrajinských učiteľov
- tlač a distribúcia učebných materiálov na výučbu slovenčiny ako druhého jazyka
- asistencia pri zaraďovaní ukrajinských detí a žiakov do škôl
- komunikácia a pomoc s uznaním dokladov pre pedagogických a odborných zamestnancov

Oddelenie cudzineckej polície PZ v Nitre

- administrácia registrácie dočasného útočiska pre ľudí na úteku z Ukrajiny

Okresný úrad Nitra

- organizácia a koordinácia okresných krízových štábov, plnenie prijatých úloh
- podieľanie sa na zriaďovaní krátkodobého krízového ubytovania pre okres Nitra
- asistencia s hľadaním strednodobého ubytovania pre odídencom a odídenkyne z Ukrajiny

Regionálny úrad školskej správy (RÚŠS)

- asistencia a pomoc pri zaraďovaní detí z Ukrajiny do škôl a školských zariadení
- poskytovanie informácií, poradenstvo, pomoc a podpora v rámci tohto procesu
- zabezpečovanie metodických usmernení a materiálov, pomoc s adaptáciou a prekonaním jazykovej bariéry u detí
- poradenstvo v oblasti financovania v súvislosti so zaradením detí z Ukrajiny do slovenských škôl a tiež v oblasti ďalších organizačných otázok

Staré divadlo Karola Spišáka

- vyhlásenie a koordinácia materiálnych humanitárnych zbierok na pomoc ľuďom na úteku z Ukrajiny
- pomoc pri distribúcii humanitárnych zbierok na Ukrajinu

ÚPSVaR Nitra

- poskytovanie dávok v hmotnej núdzi vo vybranom období
- sociálna kuratela
- preplácanie cestovného a dotácia kurzov štátneho jazyka
- pracovné poradenstvo a rekvalifikačné kurzy

Cirkevné, občianske a dobrovoľnícke iniciatívy

Apoštolská cirkev na Slovensku – zbor Nitra/Komunitné centrum Mozaika

- realizácia bezplatných jazykových kurzov slovenčiny (primárne pre matky s deťmi z Ukrajiny v priestoroch materského komunitného centra) od marca do decembra 2022, s možnosťou detského kútika
- realizácia komunitných aktivít primárne pre rodiny s deťmi.

Buddíci pre Ukrajincov

- doučovanie a podpora jazykového vzdelávania odídencom a odídenkýň z Ukrajiny na princípe spolupráce s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami

Centrum pre rodinu Nitra

- prevádzkovanie tzv. skladu pomoci – materiálna pomoc utečencom a utečenkám z Ukrajiny, od marca 2022
- realizácia voľnočasových a komunitných aktivít, duchovná podpora najmä pre deti, mládež a rodiny

Cirkev bratská v Nitre

- hľadanie a sprostredkovanie ubytovania pre ľudí z Ukrajiny
- komunitná a duchovná podpora
- realizácia finančných zbierok na pomoc a podporu odídencom a odídenkýňam z Ukrajiny

Cirkevný zbor ECAV na Slovensku v Nitre/Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku/Evanjelická diakonia

- finančná zbierka na pomoc ľuďom z Ukrajiny
- realizácia pravidelných bezplatných jazykových kurzov slovenského jazyka
- integračné voľnočasové aktivity a duchovná podpora

Diecézna charita Nitra

- materiálna pomoc
- realizácia podporných voľnočasových a komunitných aktivít
- realizácie bezplatných jazykových kurzov

Educat – vzdelávacie centrum

- individuálne a skupinové vyučovanie slovenského jazyka pre deti a mládež z Ukrajiny

TENENET

- spolupráca s COMIN-om a mestom Nitra pri zabezpečovaní terénnych sociálnych služieb nielen v Nitre, ale v rámci viacerých lokalít NSK
- poskytovanie potrebného psychologického a sociálneho poradenstva, realizácia finančných zbierok
- metodická podpora pre organizácie a jednotlivcov pracujúcich so zraniteľnými osobami, ktoré odišli z Ukrajiny alebo pre samotných odídencom z Ukrajiny

Ukrajinské komunity

Pomoc pre ľudí z Ukrajiny. Nitra. Допомога українцям. Нітра

- zdieľanie informácií na pomoc utečencom a utečenkám z Ukrajiny (najväčšia facebooková skupina v Nitrianskom samosprávnom kraji, jeden z najrelevantnejších a najaktívnejších využívaných komunikačných kanálov pre nitriansku ukrajinskú komunitu, ale i obyvateľov mesta) zameraných na rôzne témy a aspekty pomoci ľuďom na úteku

Mimovládne organizácie

Bod.K7

- realizácia inkluzívnych voľnočasových, komunitných a kultúrnych aktivít vrátane vytvárania príležitostí pre ukrajinskú komunitu v Nitre

Centrum Slniečko

- poskytovanie koordinovanej pomoci (v spolupráci s COMIN-om a mestom Nitra), poradenstva a zabezpečovanie ubytovania pre odídencom a odídenkyne z Ukrajiny so zameraním sa na ženy a matky s deťmi
- poskytovanie odborných zamestnancov – sociálnych pracovníkov

Domof Creativity

- realizácia voľnočasových, komunitných a záujmových aktivít aj pre ľudí z Ukrajiny
- poskytovanie priestorov kultúrno-komunitného centra organizáciám a na realizáciu svojich aktivít

IPčko/Káčko Nitra

- poskytovanie psychologickej pomoci cez tzv. krízovú linku pomoci, e-mailová, telefonická a video-poradňa pre ľudí z Ukrajiny
- spolupráca s tlmočníkmi alebo ukrajinsky hovoriacimi psychológmi

Liga za duševné zdravie SR

- odborné psychologické poradenstvo a krízová intervencia formou bezplatnej anonymnej non-stop [Linky dôvery – Nezábudka](#) a e-mailovej poradne dostupnej aj v ukrajinskom jazyku
- realizácia podporných komunitných a voľnočasových aktivít v meste pre všetky vekové kategórie ľudí na úteku z Ukrajiny
- spolupráca s ukrajinsky hovoriacimi psychológmi a psychologičkami na lokálnej úrovni (v Nitre a NSK)

Mareena

- vzdelávacie, voľnočasové a komunitné aktivity pre deti, mládež a dospelých – cudzincov aj utečencov (nízkoprahové a intenzívne jazykové kurzy, letné tábory)
- mapovanie a zisťovanie potrieb, poskytovanie relevantných a overených informácií prostredníctvom vyškolených ukrajinských komunitných dobrovoľníkov a ukrajinských komunitných koordinátorov, terénnych pracovníčok, webstránky www.ukraineslova-kia.sk a informačných seminárov
- advokácia a šírenie povedomia o témach spojených s migráciou a integráciou na celoštátnej aj lokálnej úrovni

Materské centrum KLOKANČEK

- realizácia kreatívnych aktivít pre deti
- spolupráca s Jaguar Land Rover, zriadenie a prevádzkovanie detského klubu pre ukrajinské deti v priestoroch materského centra.

Nitrianske centrum dobrovoľníctva

- asistencia mestu Nitra a COMIN-u pri nastavovaní práce s dobrovoľníkmi a dobrovoľníčkami
- metodická podpora a spolupráca

Nitrianska komunitná nadácia (NKN)

- finančná podpora aktivít občianskych a ďalších organizácií pri realizácii voľnočasových, komunitných, podporných a vzdelávacích aktivít (v priamej spolupráci s mestom Nitra)
- fundraisingová kampaň zameraná na pomoc ľuďom z Ukrajiny formou vyhlásenia verejnej zbierky, oslovovanie firemných darcov aj jednotlivcov, transparentné a efektívne manažovanie finančnej pomoci
- poskytovanie odborných zamestnancov pre dobrovoľnú prácu počas víkendov
- poskytovanie poradenskej a koordinačnej pomoci COMIN-u pri riešení krízových situácií v oblasti manažmentu odídencom,
- aktívna koordinácia s ďalšími relevantnými aktérmi na lokálnej aj celoštátnej úrovni

Podaj mi ruku – Nitra

- zabezpečovanie a distribúcia materiálnej pomoci pre rodiny a jednotlivcov z Ukrajiny (spolupráca s Potravinovou bankou)
- získavanie finančných prostriedkov pre ľudí v hmotnej núdzi organizovaním dobrovoľných búr pomocí, benefičných koncertov a rôznych kultúrnych podujatí
- príležitostné vzdelávacie aktivity

Pokoj a dobro – pomoc núdzným

- pomoc, podpora a integrácia utečencov a utečieniek z Ukrajiny bezprostredne po ich príchode na územie SR formou poskytovania materiálnej a potravinovej pomoci, prvotnej psychologickej a sociálnej podpory
- poskytovanie informácií, poradenstva a asistencie v oblastiach týkajúcich sa zamestnávania, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, bývania a sociálneho zabezpečenia

Slovenská humanitná rada (SHR)

- implementácia projektov a programov v spolupráci s mestom Nitra, COMIN-om a Nitrianskou komunitnou nadáciou s podporou UNHCR
- podpora integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou a doplnkovou ochranou
- poradenstvo v sociálnej, pracovnej, psychologickej a právnej oblasti, finančná a materiálna pomoc

TRIPTYCH/Hidepark

- realizácia voľnočasových, kultúrnych a komunitných aktivít aj v spolupráci s odídenkami a odídenkyňami z Ukrajiny a inými cudzincami

Súkromní aktéri

Gio v Nitre

- realizácia komunitných a kultúrnych aktivít v dlhodobej spolupráci s OZ Mareena (jazykové kaviarne, dobrovoľnícke stretnutia a iné komunitné aktivity)

Jaguar Land Rover

- humanitárna pomoc počas krízovej situácie súvisiacej s vojenským konfliktom na Ukrajine: materiálne, finančné zbierky, doprava a dočasné ubytovanie pre rodiny zamestnancov z Ukrajiny,
- pomoc s vybavovaním dokumentácie, s presídľovaním, ubytovaním a zamestnávaním, primárne rodinných príslušníkov svojich zamestnancov a zamestnankýň
- spolupráca s Materským centrom KLOKANČEK na rozšírení materského centra o detský klub pre deti ukrajinských zamestnancov a zamestnankýň JLR

Jazyková škola VAGeS

- bezplatné jazykové vzdelávanie slovenského jazyka
- organizácia voľnočasových a podporných aktivít pre viaceré vekové kategórie (deti, mládež, seniori) v spolupráci s Ligou za duševné zdravie, Evanjelickou diakoniou a inými

Pod Vrškom – kníhkupectvo, antikvariát a libresso

- poskytovanie občerstvenia a kníh v ukrajinskom jazyku pre utečencov z Ukrajiny v prvých týždňoch od vypuknutia vojnového konfliktu.

Medzinárodné organizácie

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

- prevádzkovanie Migračného informačného centra, ktoré poskytuje bezplatné poradenstvo a služby aj pre ľudí na úteku z Ukrajiny
- bezplatné pracovnoprávne poradenstvo a bezplatné jazykové vzdelávanie (online)
- poskytovanie finančných príspevkov na vzdelávacie alebo rekvalifikačné akreditované kurzy
- spolupráca s IPČkom (Káčko v Nitre) pri zabezpečovaní psychologickej podpory a psychosociálnej podpory pre odídenčov a odídenkyne z Ukrajiny

Slovenský Červený kríž – Územný spolok Nitra

- poskytovanie tzv. diaľkovej prepravnej služby ľuďom, ktorých zdravotný stav vyžaduje prevoz špeciálnym vozidlom určeným na prepravu osôb na invalidnom vozíku alebo na nosidlách
- pomoc s hľadaním ubytovania, priame sprostredkovanie ubytovania pre odídenčov a odídenkyne z Ukrajiny v rámci tzv. Programu pomoci pri ubytovaní (od decembra 2022, v spolupráci s Medzinárodnou federáciou Červeného kríža a Červeného Polmesiaca)
- v rámci svojej lokálnej Kancelárie prvého kontaktu poskytujú: základné sociálne poradenstvo, pomoc pri hľadaní vhodného ubytovania, prístup k zdravotnej starostlivosti, pomoc s umiestňovaním detí do školských a predškolských zariadení, pomoc pri hľadaní zamestnania, informácie o programoch pomoci zo strany štátu a bezpečné odporúčania na iné organizácie poskytujúce podporu, pomoc pri prístupe k činnosti a programom pomoci SČK, spájanie rodín (tzv. Restoring Family Links), psychologickú prvú pomoc a bezpečné odporúčania v oblasti duševného zdravia a psychosociálnej podpory, materiálnu a humanitárnu pomoc, odporúčania na právnu pomoc

UNHCR

- partnerstvo s mestom Nitra, NKN, SHR a COMIN-om v oblasti rôznorodých aktivít spojených s pomocou a podporou integrácie utečencov a utečieniek v Nitre
- krátkodobé vyplácanie dávok v hmotnej núdzi
- partnerstvo a podpora ďalších organizácií pôsobiacich na lokálnej úrovni (Mareena)
- poskytovanie informácií a poradenstva v oblasti ochrany ľudí na úteku, monitorovanie a identifikácia zraniteľných osôb, zber dát a ich vyhodnocovanie

UNICEF Slovensko

- finančná, metodická a poradenská podpora viacerým lokálnym aktérom a školským zariadeniam pracujúcim primárne s deťmi a mládežou z ukrajinskej utečeneckej komunity (NIVaM, Mareena, Úsmev ako dar, Liga za duševné zdravie a iné), podpora v rámci realizácie inkluzívnych vzdelávacích aktivít pre deti a mládež
- aktívna spolupráca a partnerstvo s mestom Nitra s cieľom podporiť samosprávu v oblasti dostupnosti programov a služieb pre deti a mládež a posilniť sociálnu inklúziu ukrajinských detí a celkovú sociálnu súdržnosť v meste

Zdroje, použité skratky a zoznam rozhovorov

Zdroje

Akcny plán prístupnosti mesta Nitry pre všetkých (2020).

Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/09/Akcny-plan-Akcny-plan-Pristupnosti-mesta-Nitra-2020-2028.pdf>

Akcny plán 2020 – 2021 Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Nitry na roky 2015 – 2023.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/07/Akcny-plan-2020-2021-Program-hospodarskeho-rozvoja-a-socialneho-rozvoja-mesta-Nitry-na-roky-2015-2023.pdf>

Bolečeková, M. (2016). Aktivity slovenských mimovládnych organizácií v prospech utečencov a imigrantov počas európskej migračnej krízy.

Dostupné online na: <https://sev.vse.cz/pdfs/sev/2016/02/03.pdf>

Bošelová, M. (2021). Dobrovoľníctvo ako reakcia občianskej spoločnosti na tzv. migračnú krízu v rokoch 2015 – 2016: na príklade iniciatívy Kto pomôže? a dobrovoľníckeho programu občianskeho združenia Mareena.

Dostupné online na: http://www.culturologicaslovaca.ff.ukf.sk/images/No6_2_2021/Culturologica%20Slovaca%206_2.pdf

COMIN potvrdil svoju opodstatnenosť pri pomoci cudzincom (2020).

Dostupné online na: <https://nitra.sk/comin-potvrdil-svoju-opodstatnenost-pri-pomoci-cudzincom/>

Dialková prepravná služba.

Dostupné online na: <https://redcross.sk/dialkova-prepravna-sluzba/>

Druhé kolo grantovej výzvy „Nitra pomáha Ukrajine“.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/druhe-kolo-grantovej-vyzvy-nitra-pomaha-ukrajine-je-spustene/>

Evanjelická diakonia podporuje detských utečencov.

Dostupné online na: <https://www.diakonia.sk/evanjelicka-diakonia-podporuje-detskych-utecencov/>

Evanjelická diakonia spustila integračný program pre odídencom na celom území Slovenska.

Dostupné online na: <https://www.diakonia.sk/evanjelicka-diakonia-spustila-integracny-program-pre-odidencov-na-celom-uzemi-slovenska-sme-priamo-v-lokalnych-komunitach-sme-blizko-domacim-aj-odidencom-informacia-o-projekte-evanjelickej-diakonie-ecav-na-slovensku/>

Gallová Kriglerová, E., Holka Chudžíková, A. (2020). Situačná analýza migrácie a možností integrácie cudzincov v meste Nitra. Centrum pre výskum etnicity a kultúry.

Dostupné online na: <https://comin.sk/wp-content/uploads/2020/08/Situa%c4%8dn%c3%a1-anal%c3%bdza-CVEK.pdf>

Gunda, K. (2020). Správa o realizácii prieskumu zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú cudzincov v meste Nitra.

Dostupné online na: <https://comin.sk/wp-content/uploads/2020/08/Spr%c3%a1va-z-priekumu-zamestn%c3%a1vate%c4%beov.pdf>

Holúbek, T. (2023). Nitre mierne klesol počet obyvateľov.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/nitre-mierne-klesol-pocet-obyvatelov/>

Iniciatíva Kto chce pomôcť, pomôže.

Dostupné online na: <https://www.facebook.com/groups/251194470552472/>

Integračný projekt komunity irackých azylantov.

Dostupné online na: <https://www.pokojadobro.eu/?p=100>

Kancelária prednostu MsÚ Nitry.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/kancelaria-prednostu/>

Kancelárie prvého kontaktu SČK.

Dostupné online na: <https://redcross.sk/kpk/>

Krízové ubytovanie.

Dostupné online na: <https://www.teraz.sk/regiony/na-levickej-ulici-v-nitre-vznika-ubytov/623078-clanok.html>

Materiálna zbierka UKF v Nitre.

Dostupné online na: <https://nitra.dnes24.sk/ukf-spustila-zbierku-pre-ukrajinsku-univerzitu-potrebuje-jedlo-lieky-aj-spacaky-411693>

Migračné informačné centrum IOM – sociálne veci – vzdelávanie.

Dostupné online na: <https://www.mic.iom.sk/sk/socialne-veci/vzdelavanie/490-ponakame-moznost-ziskat-financny-prispevok-na-vzdelavaci-rekvalifikacny-kurz.html>

Ministerstvo vnútra SR: Na Slovensko prišlo 149 asýrskych kresťanov (2015).

Dostupné online na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6&sprava=na-slovensko-prislo-149-asyrskych-krestanov>

Ministerstvo vnútra SR: „Veľkokapacitné centrum v Nitre prechádza od pondelka 8. augusta do spiaceho režimu“, 4. 8. 2022.

Dostupné online na: <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy-4&sprava=velkokapacitne-centrum-v-nitre-prechadza-od-pondelka-8-augusta-do-spiaceho-rezimu>

Národný projekt „Pomáhame odídencom“.

Dostupné online na: https://www.upsvr.gov.sk/narodne-projekty-oznamenania-o-moznosti-predkladania-ziadosti-o-poskytnutie-financneho-prispevku/narodny-projekt-pomahame-odidencom-nacionalnij-proekt-dopomagaemo-bizencam.html?page_id=1178638

Návrh Memoranda o spolupráci medzi UNICEF a mestom Nitra.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2023/01/10-mat.-1446-2022-Navrh-Memoranda-o-spolupraci-medzi-detskim-fondom-OSN-dalej-len-UNICEF-a-mestom-Nitra.pdf>

Nitra vyhlásila výzvu na poskytnutie dotácie z rozpočtu (2021).

Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/09/Vyzva-dotacie-2021-KKP-3.pdf>

Nitra: Centrum pre deti ukrajinských utečencov pokračuje aj vďaka Jaguar Land Rover Slovakia.

Dostupné online na: <https://www.nitranoviny.sk/nitra-centrum-pre-deti-ukrajinskych-utecencov-pokracuje-aj-vdaka-jaguar-land-rover-slovakia/>

Nitrianska komunitná nadácia.

Dostupné online na: <https://www.nkn.sk>

Nitrianske komunitné centrum chce naďalej pomáhať cudzincom. Má to však jasné podmienky (2021).

Dostupné online na: <https://regiony.zoznam.sk/nitrianske-komunitne-centrum-chce-nadalej-pomahat-cudzincom-ma-to-vsak-jasne-podmienky/>

Podpora odídencom z Ukrajiny vo vzdelávaní.

Dostupné online na: <https://NIVaM.sk/podpora-cudzincov/>

Podrobné informácie o Integrovanom projekte komunity irackých azylantov.

Dostupné online na: http://www.pokojadobro.eu/?page_id=741

Помощь для людей из Украины. Нитра. Допомога українцям. Нитра.

Dostupné online na: <https://www.facebook.com/groups/282081024032806>

Program pomoci pri ubytovaní.

Dostupné online na: <https://redcross.sk/shelter/>

Správa o činnosti kontaktného miesta/komunitného centra pre cudzincov COMIN za rok 2022.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2023/01/19-Mat.-c.-3-2023.pdf>

Správa o činnosti Nitrianskej komunitnej nadácie za rok 2022.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2023/01/20-Mat.-c.-24-2023.pdf>

Stratégia rozvoja cestovného ruchu v meste Nitra na roky 2021 – 2031. Časť B: Návrhová časť.

Dostupné online na: https://www.nitra.eu/data/news_files/nitra.eu/18799/strategia-rozvoja-cr-2021-2031-strategicka-cast.pdf

Stratégia prístupnosti mesta pre všetkých. Metodická príručka.

Dostupné online na: <https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/09/Strategia-pristupnosti-mesta-pre-vsetkych-Metodicka-prirucka.pdf>

Vitajte v Nitre. Informačná brožúra pre cudzincov, ktorí pracujú alebo študujú v meste Nitra (2020).

Dostupné online na: <https://www.nitra.eu/data/page/nitra.eu/11538/vitajte-v-nitre-comin-brozura-2020-sk.pdf>

V Nitre sú už prví vojnoví utečenci z Ukrajiny.

Dostupné online na: <https://mynitra.sme.sk/c/22851595/v-nitre-su-uz-prvi-vojnovi-utecenci-ubytovanie-im-poskytli-sukromne-osoby-aj-firmy.html>

Všeobecné záväzné nariadenie mesta Nitry č. 9/2019 o poskytovaní dotácií z rozpočtu mesta Nitry v znení dodatku č. 1.

Dostupné online na: https://nitra.egrant.sk/upload/43/files/VZN_MESTA_NITRY_%C4%8C_9-2019_Dodatok%201.pdf

Zoznam ubytovacích zariadení.

Dostupné online na: <https://ukrajina.comin.sk/images/zakladne-potreby/2022-03-13-hotely-penziony-ubytovne-nitra.pdf>

Zoznam ubytovacích zariadení Ministerstva dopravy SR.

Dostupný online na: <https://pomocpreukrajinu.sk/sk>

III. Komunitný plán sociálnych služieb mesta Nitry na roky 2021 – 2025. (2021).

Dostupný online na: https://nitra.sk/wp-content/uploads/2022/09/III.-Komunitny_plan_mesta_Nitry_na_roky_2021-2025-2.pdf

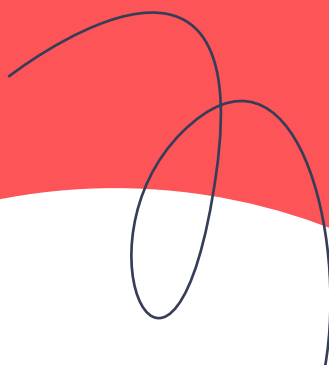
Použité skratky

COMIN	Kontaktné miesto pre cudzincov v Nitre/ Komunitné centrum pre pracovnú a vedomostnú mobilitu v Nitre – Comin	NKN	Nitrianska komunitná nadácia
		OZ	Občianske združenie
CVEK	Centrum pre výskum etnicity a kultúry	OZ Mareena	Občianske združenie Mareena
ECAV	Evanjelická cirkev augsburského vyznania	PC	Počítač
EHMK 2026	Európske hlavné mesto kultúry 2026	PHSR mesta Nitra	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Nitra
EÚ a EHP	Európska únia a Európsky hospodársky priestor	PZ	Policačný zbor
FSVaZ UKF v Nitre	Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre	RÚŠS Nitra	Regionálny úrad školskej správy Nitra MŠVvaŠ
IFRC	Medzinárodná federácia Červeného kríža	SČK ÚzS Nitra	Slovenský Červený kríž – Územný spolok Nitra
IOM	Medzinárodná organizácia pre migráciu	SHR	Slovenská humanitná rada
JLR	Jaguar Land Rover	SPU	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
KC	Komunitné centrum	SR	Slovenská republika
LDZ	Liga za duševné zdravie	ŠPTK	Štátni príslušníci tzv. tretích krajín (krajín mimo EÚ a EHP)
MČK	Medzinárodný Červený kríž	SŠ	Stredná škola/stredné školy
MHD	Mestská hromadná doprava	UKF/UKF v Nitre	Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
MIC IOM	Migračné informačné centrum Medzinárodnej organizácie pre migráciu	UNICEF	Detský fond Organizácie spojených národov
MPSVaR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky	UNHCR	Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov
MsÚ NR	Mestský úrad v Nitre	ÚHCP	Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policačného zboru
MŠVvaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky	ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MVO	Mimovládne organizácie	VKC Nitra	Veľkokapacitné centrum Nitra
NAKA	Národná kriminálna agentúra PZ	VÚC	Vyšší územný celok
NCD	Nitrianske centrum dobrovoľníctva	ZŠ	Základná škola/základné školy

Zoznam rozhovorov so zástupcami a zástupkyňami miestnych organizácií a inštitúcií

Občianske združenie Pokoj a dobro – pomoc núdznym (2 osoby)	7. 10. 2022
Podaj mi ruku, o. z.	7. 10. 2022
COMIN – Kontaktné centrum pre cudzincov v Nitre (NKN + mesto Nitra)	17. 10. 2022
Základná škola – Piaristická spojená škola (3 osoby)	21. 10. 2022
Neformálne komunitné centrum Mozaika (2 osoby)	24. 10. 2022
Diecézna charita v Nitre (2 osoby)	25. 10. 2022
Mesto Nitra/Mestský úrad Nitra	9. 11. 2022
Aktivisti a aktivistky z nitrianskej ukrajinskej komunity (7 osôb)	10/2022 – 11/2022

Autorka: Miriama Bošelová

Editorky: Marta Králiková, Anna Dráľová

Jazyková korektúra: Danka Šmatlíková

Fotografie: Peter Bednár, Miloš Štefanka, Adela Zámočníková, archív Mareena

Grafická úprava: Filip Lichtneker

Pripravené vďaka finančnej podpore UNHCR.

© Mareena 2022

www.mareena.sk

